

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az újszülött sérelmére elkövetett emberölés kriminalisztikai vonatkozásai

Szerző:

dr. Rostás Edit Kincső

Békéscsaba, 2025. augusztus 25.

I. Bevezetés

„...az anyákban van valami, ami alatta marad, és ami fölébe is emelkedik a józan észnek. Az anyának ösztöne van. A teremtés végtelen és kiszámíthatatlan akarata él benne, az vezérli tetteit.”

(Victor Hugo)

Magyarországon minden két hétben történik újszülöttgyilkosság, amelyből évente átlagosan 7-20 ügyet derítenek fel. A magas szintű látencia miatt a szakemberek szerint az ilyen bűncselekmények tényleges száma ennek tízszerese is lehet.¹

A néhány napvilágra került eset azt bizonyítja, hogy nem minden családban örülnek egy gyermek érkezésének. Támogató háttér és rendezett körülmények nélkül az anyák várandósságuk miatt krízishelyzetbe kerülhetnek. Pánikot, félelmet érezhetnek, és eluralkodhat rajtuk a kilátástalanság érzése is, mely végzetes következményekhez vezethet.

Ezek a megrázó és felfoghatatlan tragédiák az egész társadalomban nagy felháborodást keltenek. Az elkövetőket többnyire megvetik, tettüket mélységesen elítélik. Bennem azonban minden esetben felmerül a kérdés, milyen lelki folyamatok vezetnek odáig, hogy egy anya nem lát más megoldást, mint saját kezével véget vetni újszülöttje életének.

Tanulmányomban ezért az irányadó jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat felhasználásával a bűncselekmény elkövetését kiváltó okokat és az ebben közreható körülményeket vizsgáltam. Ezzel összefüggésben jogeseteken keresztül foglalkoztam a család és a közvetlen környezet felelősségével. Kutatómunkám során hangsúlyt fektettem továbbá a téma kriminalisztikai vonatkozásainak és a megelőzés lehetőségeinek ismertetésére is.

¹ GÁLICZ Boglárka: *Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban*, Diskurzus - A Batthyány Lajos Szakkollégium tudományos folyóirata, 2014/1., 8.

II. Az újszülött sérelmére elkövetett emberöléssel kapcsolatos alapfogalmak

Az úgynevezett „infanticidium”, más szóval gyermekölés általános értelemben az újszülöttnak közvetlenül a szülést követő megölése, melynek jogi, valamint erkölcsi megítélése történelmi koronként és kultúránként változó, szoros kapcsolatban áll az adott korszak és földrajzi terület politikai, társadalmi, gazdasági viszonyaival.²

Az emberölés vonatkozásában az emberi élet kezdetének időpontja a születés folyamatának megindulása, ami gyakorlatilag a magzatburok megrepedésével, a méhizomzat ritmikus összehúzódásával járó ún. tolófájásokkal a magzatnak az anyaméhből való eltávozásának megkezdődése.³

A magzat jogilag nem ember, nem jogalany. A bűncselekmény elkövetésének megállapításához alapvető feltétel, hogy a magzat rendelkezék a méhen kívüli élethez elengedhetetlenül szükséges szervekkel. Az ezt a fejlettségi szintet el nem érő magzat világrajöttekor nem szülésről, hanem a terhesség megszakításáról beszélhetünk, ezért a magzatot az abortusz során elpusztító tevékenység nem valósít meg emberölést. Az emberi élet kezdő időpontjának a nemzetközi gyakorlatban is a tolófájások fellépését tekintik. Ez az időpont határolja el a magzatelhajtást az emberöléstől, mivel a tolófájdalmak megkezdése előtt történt beavatkozások magzatelhajtásként értékelendők, míg az azt követő cselekmények emberölésnek minősülnek.⁴

Évente számtalan csecsemő halála következik be erőszakos bántalmazás miatt, mely a gyermek életkora miatt nem minősül újszülött ellen elkövetett emberölésnek, függetlenül attól, hogy ezen cselekmény is a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntette körébe tartozik. Az újszülöttkor ugyanis a csecsemő életszakaszán belül egy jóval szűkebb

² GUZI Zsuzsanna: *Néhány percnyi élet büntetőjogi "értéke"*, De iurisprudentia et iure publico - Jog-és politikatudományi folyóirat, 2013/2., <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2013-2-08.pdf> (2018. november 17-ei letöltés)

³ HEGEDŰS István - JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - KATONA Tibor - MEZŐLAKI Erik - SZOMORA Zsolt - TÖRŐ Sándor: *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20170701/lr/chain2804> (2018. november 17-ei letöltés)

⁴ HOHNER Éva: *Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölés, annak okai és lehetséges megelőzése*, In: *Studia Iurisperitorium - A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Hallgatóinak Tanulmányai* (szerk: Drinóczi Tímea, Naszladi Georgina, Novák Barnabás) Pécs, 2014, 391.

kategóriát ölel fel. Újszülöttnak egy gyermek a születésétől számított 168 óráig minősül (korai újszülött kor - posztnatális), míg a csecsemőkor a második héttől az első év végéig tart.⁵

III. A cselekmény büntetőjogi szabályozásának nemzetközi vonatkozásai

III. 1. Történeti előzmények

A rabszolgatartó- és feudális társadalmakban a gyermekölést az emberölés egyik minősített esetének tekintették, amely egyaránt felölelte mind a házasságon belül, mind a házasságon kívül született gyermekeknek a szülőanya által történő megölését. A cselekményt rokongyilkossággként olyan szigorú halálbüntetéssel sújtották, mint az élve eltemettetés, vízbefojtás, karóba húzás.⁶

A gyermekölésnek az emberölés közönséges eseteinél enyhébben történő elbírálása csak a XVIII. században talált visszhangra. Ekkor már különbséget tettek a házasságon belül, és azon kívül szülő nők helyzete között. Ez utóbbi elkövető különleges helyzetére és körülményeire tekintettel az újszülött megölését, mint speciális esetet kiemelték az emberölés változatai közül. Az enyhébb elbírálás okai egyrészt anyagi okok voltak, mivel a házasságon kívül szülő nőre az újszülött nevelése, gondozása számottevő pénzbeli terhet ró, másrészt a szüléssel együtt járó rendkívüli fizikai, pszichikai állapot, harmadrészt a társadalom által tanúsított megvetés. Az enyhébb elbírálást először az 1803. évi osztrák, majd az 1813. évi bajor Btk. kodifikálta.⁷

A szigorúbb büntetőjogi álláspont a gyermekölést az emberölés minősített esetének tekintette és e szerint pönalizálta. A francia Btk. a gyermekölést az 1824-es módosításáig halállal büntette. Az angol büntetőjog az I. Jakab idején elszaporodott gyermekölések hatására halállal fenyegette az

⁵ GUZI: *i.m.*

⁶ DOMJÁNNÉ DR. HAJZSEL Krisztina: *Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikációjának nemzetközi és hazai áttekintése*, [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzel_krisztina__csecsemogyilkosság_kodifikalasanak_attekintese\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzel_krisztina__csecsemogyilkosság_kodifikalasanak_attekintese[jogi_forum].pdf) (2018. november 18-ai letöltés)

⁷ Uo.

infanticidium elkövetőit. 1922. után ezt a rendelkezést életfogytig tartó szabadságvesztésre változtatták.⁸

III. 2. A hatályos szabályozás

Az európai országok büntető törvénykönyvei az anyák által újszülöttjeik sérelmére elkövetett emberölést általában privilegizált esetként kezelik. Egyedül a német Büntető Törvénykönyvben szerepel az a megkorlátás, hogy a gyermek házasságon kívül szülessen. A spanyol Büntető Törvénykönyv szerint az anya, aki szégyenének elrejtése végett újszülött gyermekét megöli, rövidebb tartamú szabadságvesztéssel büntetendő és ugyanígy büntetendők az anya szülei, ha az anya szégyenének elrejtése végett követik el a cselekményt.⁹ Privilegizáló törvényi tényállást alkalmaz Ausztria, Svájc, Dánia, Olaszország, míg Franciaország emberölésnek minősíti és akár életfogytig tartó fegyházbüntetéssel sújtja az újszülöttjét megölő nőt.¹⁰

Az Amerikai Egyesült Államokban az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölés, csakúgy, mint hazánkban, az emberölés tényállásába értendő bele. Az ítélezési gyakorlat alapján a büntetés fajtája és mértéke az USA egyes államaiban különböző. Előfordul 20 éves fegyház vagy 3 éves börtönbüntetés, de Louisiana államban például kényszermunkát szabnak ki büntetésül.¹¹

IV. A büntetőjogi szabályozás hazai fejlődése

IV. 1. Történeti áttekintés

Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölést szabályozó rendelkezések hazánkban hosszú időn át halálbüntetéssel rendelték büntetni a cselekményt. Ilyen jellegű szabályozást tartalmazott Werbőczy Hármaskönyve, az V. Károly által 1532-ben kiadott Constitutio Criminalis Carolina, a Mária Terézia által 1768-ban kiadott Constitutio Criminalis Theresiana, valamint az 1795-ös büntetőkódex-

⁸ Uo.

⁹ Uo.

¹⁰ HOHNER: *i.m.*, 394.

¹¹ Uo.

tervezet. A büntetést illetően az 1843. évi Btk. tervezet hozott enyhülést, amely szabadságvesztéssel büntette a gyermekölést.¹²

A 1878. évi V. törvénycikkben, azaz a Csemegi-kódexben már megjelentek az emberölés különös nemei, többek között a gyermekölés is. A 284. §-a alapján azon anya, a ki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.¹³

A törvényi tényállást és magyarázatait vizsgálva szembetűnő, hogy a bűncselekmény passzív alanya kizárólag a házasságon kívül született, az akkori közfelfogás és talán még ma is élő elnevezése szerint „törvénytelen gyermek” volt.¹⁴ Azt, hogy a gyermek valóban élve született-e, az orvosszakértőnek ún. tüdőpróba segítségével kellett megállapítani. Ha az apró darabokra vágott tüdő a víz felszínén úszott, lélegzett a gyermek, vagyis élve született.¹⁵

Az enyhébb szankció alkalmazását azzal indokolták, hogy a gyermekölés megítélése az adott korban megváltozott, a figyelem az áldozatról a delictumot elkövető anyára helyeződött. A jogalkotót több indok is megerősítette abban, hogy a szülő nő a szülés alatt vagy a szülést követően olyan speciális testi és lelki állapotba kerül, amely bűnösségét enyhíti. A privilegizálást a házasságon kívül született gyermekkel szemben megnyilvánuló előítélet, a társadalmi megvetés és a házasságon kívül szülő nő, valamint hozzátartozói szégyenérzete egyaránt indokolta.¹⁶ A házasságon kívül teherbe esett nő meggyalázástól és a gyermeknevelés költségeinek előteremtésétől való féelme közrejátszott a gyermek megölésében, mint a nyomasztó érzéstől való szabadulásban. A szülés során jelentkező testi fájdalom és vérvesztés szintén ösztönözte az anyákat szenvedésük tárgyának megsemmisítésére.¹⁷

Az 1878. évi V. törvénycikket követően hatályba lépett 1961. évi V. törvény már nem kezelte a gyermekölést az emberölés különös nemeként. A jogalkotó ezt a szocialista társadalmi viszonyok

¹² GUZI: *i.m.*

¹³ GÁLICZ: *i.m.*, 3.

¹⁴ KÓNYA István: *Gyermekölések a bíróságok ítélezési gyakorlatában*, http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (2018. november 18-ai letöltés)

¹⁵ GÁLICZ: *i.m.*, 4.

¹⁶ KÓNYA: *i.m.*

¹⁷ GÁLICZ: *i.m.*, 3.

kialakulásával magyarázta. A Csemegi-kódex megalkotása idején fennálló viszonyokhoz képest ugyanis a nők termelőmunkába, társadalmi és politikai életbe való bevonása, a házasságon kívül született gyermekek jogállásának változása, valamint a terhesség-megszakítás lehetővé tétele útján megszűntek azok az okok, amelyek a nőket csecsemőgyilkosságra készítették. Ezek miatt szükségtelenné vált a cselekmény privilegizálása.¹⁸

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (régí Btk.) osztotta az 1961. évi V. törvény álláspontját, és eredeti formájában szintén nem tartalmazott külön rendelkezést a csecsemőgyilkossággal kapcsolatban. A bíróságok azonban úgy vélték, hogy a titkolt terhesség esetén, orvosi ellátás nélkül szülő nő kivételes testi és lelki állapotban van, amely a beszámítási képességére is hatást gyakorol. Az ítélkező bíróságok gyakorlatává vált ezért, hogy ilyen esetekben a törvényi büntetési tétel minimumában szabták ki a főbüntetést, valamint enyhítő rendelkezéseket is alkalmaztak.¹⁹ Figyelembe vették a Legfelsőbb Bíróságnak az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelvét is, amely szerint „az újszülötteknek a szülés tartama alatt vagy közvetlenül ezt követően az anya által történő megölése esetén a büntetés kiszabásánál az igényel alapos vizsgálatot, hogy az a különleges állapot, amely az újszülött világrahozatalával jár, kihatott-e az elkövető beszámítási képességére. Tekintettel kell lenni arra is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az újszülött megölésére. A házasságon kívül szülő nő esetében azt is figyelembe kell venni, hogy a társadalmi rosszallás a tudatilag elmaradott környezetben még olyan súllyal nehezedhet az elkövetőre, hogy az motiválhatja a cselekmény elkövetését. Egyebekben azonban nincs társadalmi, erkölcsi és jogi alapja annak, hogy az újszülöttek megölése esetén általánossá váljék a törvényi büntetési tétel legkisebb mértékén aluli büntetések kiszabása.”

A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 1999. március 1. napjával bevezette a Btk. rendszerébe egyrészt az emberölés új minősített eseteként a tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szembeni elkövetést, másrészt az emberölés privilegizált eseteként az újszülött megölésének tényállását.²⁰

¹⁸ Uo., 4.

¹⁹ Uo.

²⁰ DOMJÁNNÉ: *i.m.*

IV. 2. Az újszülött megölése, mint privilegizált tényállás

A régi Btk. 1999. március 1. napjától hatályos 166/A. §-a szabályozta az újszülött megölésének törvényi tényállását, amely szerint az a nő, aki születő gyermekét a szülés alatt, vagy a megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény előzményeinek és történetének vizsgálata során szinte valamennyi ezzel kapcsolatos irodalom a Csemegi-kódexre hivatkozással indokolta a bűncselekmény újra kodifikálását, a gyermekölés törvényi tényállásából vezették le az újszülött megölését és a privilegizált eset jogfolytonosságát.²¹

Az új privilegizált eset bevezetésének fő indoka az volt, hogy az anya a szülési folyamat során kivételes testi és lelki állapotba kerül, amely sok esetben a beszámítási képességet is befolyásolja. A másik ok a kiskorúak fokozottabb büntetőjogi védelme volt, amelyet több nemzetközi egyezmény is megkívánt. A módosításhoz fűzött miniszteri indokolás szerint az újszülött megölése ugyanolyan bűncselekmény, mint bármely más természetes személy megölése. A törvény éppen ezért a szülő nő szüléskori állapotából indult ki, és az enyhébb megítélést is erre építette. A tényállás privilegizálása során azt vették alapul, hogy a szülés alatt a nő fizikai és pszichikai állapota úgy változik meg, hogy nem képes teljes mértékben az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására a szülési fájdalmak, a szülési folyamatokhoz kapcsolódó szorongások, továbbá a kivérzéses sokk miatt. Ezekben az esetekben a cselekvés azonnali, a nő ítéletalkotása nem kap szerepet, tehát nem mérlegel, csak cselekszik és reménykedik, hogy nem jut köztudomásra tette. Mindebből következik, hogy az újszülött megölése bűncselekmény bizonyítása során igazságügyi orvosszakértő igénybevétele minden esetben indokolt.²²

A kóros elmeállapot esetei közül az újszülött megölése tényállás aktív alanyánál orvosszakértői szempontból a tudatzavar, mint önálló, múltó átmeneti állapot fordulhat elő nagyobb gyakorisággal a cselekmény elkövetőinél. A tudatzavarok sokféleképpen csoportosíthatók, de jelen esetben az

²¹ KÓNYA: *i.m.*

²² GÁLICZ: *i.m.*, 6.

elkövetőknél a rövidzárlati cselekmények és a homályállapot jelentkezik. Rövidzárlati cselekmények során a tudat beszűkül, az egyén mérlegelés nélkül „énidegen” cselekvést hajt végre és a cselekményt követően önvád, nyugtalanság, depresszió léphet fel. A homályállapotot különleges fizikai, valamint pszichés megterhelések okozhatják és ezen állapotnál minden esetben jellemző a történetekre vonatkozó emlékezetkiesés. Az ilyen speciális lelkiállapot bekövetkezésének általános érvényű elismerése azonban orvostani szempontból nem látszik megalapozhatónak.²³

A Legfelsőbb Bíróság ítélezési gyakorlatából kiemelendő a BH2000. 527., melynek I. fordulata szerint, ha a szülő nő a születő gyermekét a szülés alatt vagy a megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, a cselekmény jogi minősítése szempontjából szükségtelen az elkövető fizikai és pszichikai állapotának a vizsgálata, nevezetesen, hogy az elkövetés aktuális időpontjában a vádlott ténylegesen kivételes testi és lelki állapotban volt-e. A II. fordulat értelmében az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a másodfokú bíróság a vádlott cselekményét az emberölés privilegizált eseteként minősíti, nem szükségszerűen teszi indokolttá az elsőfokú bíróság által büntetési tételkeret középmértékben megállapított szabadságvesztés tartamának az enyhítését.

A privilegizált és minősített eset bevezetését megelőzően az újszülött megölése esetén a bíróságok az enyhítő körülményeket mérlegelve általánosságban 2-3 évi, esetleg 4 évi szabadságvesztés büntetést szabtak ki, de gyakorta előfordult a 2 évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés is. A privilegizált eset ezt a büntetéskiszabási gyakorlatot kívánta követni, és úgymond enyhítő szakasz alkalmazása nélküli büntetéskiszabási helyzetet teremteni. Ellentmondásossá vált azonban a jogi helyzet, mivel a kiskorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények fokozottabb büntetőjogi üldözésével, és szigorú büntetésével egyidejűleg az ugyancsak kiskorú kategóriába tartozó újszülött megölése már lényegesen enyhébb, privilegizált bűncselekményként mindössze 8 évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. Ha tehát a szülő nő a szülés után közvetlenül megölte gyermekét akkor privilegizált emberölésért felelt, 2 évtől 8 évig terjedő büntetési tétellel. Ha azonban nem közvetlenül utána, hanem néhány nappal később követte el a cselekményt, akkor

²³ Uo.

minősített emberölésért vonták felelősségre és akár életfogytig tartó szabadságvesztésre is ítélték.²⁴

A privilegizált elbírálás azonban nem tartott sokáig. A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény 88. § (1) bekezdés e) pontja 2003. március 1-től hatályon kívül helyezte a régi Btk. 166/A. §-át. Ettől az időponttól kezdve tehát a régi Btk. minősített emberölésként határozta meg a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetést.²⁵ A törvény ezzel orvosolta azt a gyakorlatban felmerült problémát, amely bizonyos elkövetési magatartások értékelhetőségét lényegében megakadályozta, azaz az általános szabályok szerint többszörösen súlyosabban minősülő emberöléssel szemben a megfelelő büntetőjogi szankció kiszabását lehetetlenné tette, ha a szülő nő az újszülött sérelmére a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után követi el ilyen módon az emberölést. A privilegizált eset hatályon kívül helyezése azt eredményezte, hogy a bíró a hosszú idő alatt kialakult gyakorlatot követve az egyik nap még 2-8 év között mérlegelve szabta ki a büntetést, másnap viszont szembe találta magát a 10-től 20 évig vagy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetési tételkerettel, amelyből még enyhítő szakasszal is csak 5 évig tudott leszállni.²⁶

IV. 3. A hatályos szabályozás

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) alapvetően nem változtatott a korábbi szabályozáson. A Btk. 160. § (1) bekezdése értelmében, aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény minősített eseteit a (2) bekezdés az alábbiak szerint szabályozza: a büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést

- a) előre kitervelten,
- b) nyereségvágyból,
- c) aljas indokból vagy célból,

²⁴ KÓNYA: *i.m.*

²⁵ DOMJÁNNÉ: *i.m.*

²⁶ KÓNYA: *i.m.*

- d) különös kegyetlenséggel,
- e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,
- f) több ember sérelmére,
- g) több ember életét veszélyeztetve,
- h) különös visszaesőként,
- i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,
- j) védekezésre képtelen személy sérelmére,
- k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére,
- l) az elkövetővel szemben emberölés miatt történt vádemelés után követik el, vagy
- m) úgy követik el, hogy az elkövető a cselekményt megelőzően - annak elkövetésével összefüggésbe hozható módon - kábítószer fogyasztott.

A törvény értelmezésében és a bűncselekmény elbírálásában a bírák munkáját a Kúria Büntető Kollégiumának, mint Büntető Jogegységi Tanácsnak a 3/2013. BJE. számú jogegységi határozata segíti, mely a Legfelsőbb Bíróságnak az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelve irányelvkénti fenntartását megszüntette azzal, hogy e jogegységi határozat a 15. számú Irányelv I. és II. részének helyébe lép.²⁷

A jogegységi határozat ide vonatkozó indokolása szerint „a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölésnél a minősítés szempontjából kizárólag a sértett életkorának van jelentősége, közömbös tehát, hogy védekezésre képes volt-e vagy sem. E minősített eset alá tartozik az újszülött megölése, nevezetesen az, amikor a szülő nő gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli. Mindazonáltal az újszülöttnak a szülés tartama alatt vagy közvetlenül azt követően az anya általi megölése kapcsán - igazságügyi orvos- és pszichológus szakértő bevonásával - tisztázni szükséges, hogy az a különleges állapot,

²⁷ DOMJÁNNÉ: *i.m.*

amely az újszülött világra hozatalával jár, befolyásolta-e, (s ha igen milyen mértékben) az elkövetőt a cselekményében. Ennek ugyanis a büntetés kiszabásánál jelentősége lehet, miként annak is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az ölésre. Így házasságon kívül szülő nő esetében figyelembe kell venni, hogy a magárahagyatottság érzése, a szűkebb környezet rosszallásától való félelem olyan motiváló tényező, amely számottevő enyhítő hatást jelenthet. Az a körülmény, hogy az elkövető titkolja a terhességét, nem tesz előkészületeket a szülésre, s nem vesz igénybe orvosi ellátást, gondozást sem, önmagában még nem alapozza meg a cselekmény előre kiterveltkénti minősítését."

A Btk. 160.§ (2) bekezdésének i) pontja változatlanul minősített esetként szabályozza a 14. évét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölést, a védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberöléssel párhuzamosan. A jogegység biztosítása érdekében a Kúria az egymással jogi értelemben konkuráló 14 év alatti, illetve védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberöléssel összefüggésben kifejtette, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött passzív alany önmagában az életkora folytán nem tekinthető védekezésre képtelen személynek. Ebből az is következik, hogy az emberölés i) és j) pont szerinti (kétszeres) minősülése nem kizárt. Erre akkor kerülhet sor, ha a cselekmény tizennegyedik életévét meg nem haladott életkorú személy sértettje helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. A törvényhozó ugyanis a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetést nem hozza közvetlen összefüggésbe a passzív alany védekezési képességével.²⁸

A Kúria az EBH2012.B.4. számú döntésében kifejtette, hogy a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntettének jogi tárgya, passzív alanya kizárólag élő, természetes személy lehet. Az emberi élet léte az emberölés szükségszerű feltétele, élet nélkül fogalmilag kizárt annak bűnös úton történő kioltása. A büntetőjog az emberi életet a szülési folyamat kezdetétől, természetes szülési folyamat esetén a tolófájások megindulásától védi az emberölés büntettének tényállásával, azt megelőzően pedig a magzati élet részesül büntetőjogi védelemben. Amennyiben a magzati lét után, a szülés előtt az elkövetőn kívül álló okból bekövetkezik az újszülött halála, úgy a szülési folyamatban vagy azt követően már fogalmilag kizárt a büntetőjogi védelem, ugyanis a tárgyi oldalon nincs olyan passzív alany, amelynek sértése vagy veszélyeztetése büntetőjogilag releváns

²⁸ KÓNYA: *i.m.*

magatartással előidézhető lenne. Az emberölés büntettének törvényi tényállása ugyanis az életet részesíti büntetőjogi oltalomban, vagyis az emberi élet léte az emberölés alapvető feltétele. Így a halál beálltát követően, passzív alany hiányában - az elkövető akaratától függetlenül - emberölés nem követhető el. A halva született gyermek ellátatlanul hagyása ezért alkalmatlan kísérletet nem valósít meg. Passzív alany hiányában nem az alkalmatlan kísérlet jogkövetkezményeit kell alkalmazni, hanem - bűncselekmény hiányában - felmentő ítéletet kell hozni.

V. A bűncselekmény elkövetésének jellemzői

V. 1. Az elkövetést befolyásoló pszichés tényezők

Az öléshez vezető pszichés folyamatok nagyon különbözőek, de az infanticidium elkövetésének lélektana merőben eltér az emberöléstől, itt ugyanis lényegesen nagyobb szerepük van az objektív körülményeknek, elsősorban az előítéleteknek. A pszichés tényezők a nőknél a terhesség felismerésétől jelentkeznek, amik a bűncselekmény elkövetéséig csak fokozódnak. Ez az emocionális kiegyensúlyozatlanság a várandóssággal természetesen együtt járó lelki folyamatokon túlmenően számos életkörülményre vezethető vissza.²⁹

A várandósság megélése, illetve a döntés a magzat megtartásáról közvetlenül legalább három „személy” sorsát befolyásolja: az anyáét, az apáét és a magzatét, illetve a megszületett gyermekét. A végső döntést a várandós nőnek kell ugyan meghoznia, e kivételes döntési szituációban azonban a két másik jövőjéről, illetve életéről is határoznia kell.³⁰

Amennyiben a várandósság nem tudatos, átgondolt döntés következményeként jön létre, az anyában könnyen súlyos krízisállapot alakulhat ki. A váratlan helyzetben egyedül érzi magát, döntésképtelenné válik, a várandósságot megoldhatatlan problémaként éli meg. A krízis egyes esetekben a probléma olyan mértékű hátrítását okozhatja, amelynek következményeként az anya

²⁹ GÁLICZ: *i.m.*, 8-9.

³⁰ MIKES Lili: *Terhességmegszakítás (jogi és pszichológiai aspektusok)*, <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/69-mikes-lili-terhessegmegszakitas-jogi-es-pszichologiai-aspektusok> (2018. november 15-ei letöltés)

meg nem történt eseményként kezeli terhességét. Az anyaszerep ilyen extrém mértékű hárítása vezethet a „nem tudott várandósság” jelenségéig, amelynek tragikus következménye az újszülött gondatlan magára hagyása vagy elpusztítása a szülést követően.³¹

Az elkövetők várandósságuk alatt általában produkálták a menstruáció jeleit, igaz nem olyan mértékben, mint a fogamzás előtt a normál biológiai működésnek megfelelően. Mindez alapvetően a nő pszichés állapotával magyarázható, hiszen tisztában van terhessége tényével, azonban elfojtja magában az érzést, szeretné, ha a terhesség nem létezne.³²

A tettesek ölési szándéka csak a szülés alatt alakul ki, ugyanis várandósságuk idején abban reménykednek, hogy gyermekük halva születik vagy a terhességük megszakad. A szubjektív tényezőket természetesen befolyásolják a társadalom negatív hatásai, megvetésük, kiközösítésük. Végül mindezen járulékos indítékok realizálódnak tetté. A nő a saját szuicid kríziséből eredő autoagresszív késztetéseit csecsemőjével szemben fejezi ki, elpusztítva így újszülött gyermekén keresztül magát az anyaságot.³³

V. 2. A bűncselekmény elkövetését kiváltó okok

A bűncselekmény létrejöttét objektív és szubjektív körülmények határozzák meg. Az objektív okok és körülmények önmagukban nem, hanem csak az elkövető személyében meglévő szubjektív okokkal és körülményekkel összefüggésben vezethetnek a titkolózáshoz és a bűncselekmény elkövetéséhez.³⁴

Az elkövetett cselekmény oka rendszerint a tájékozatlanság, az éretlenség, az anyai szerep elfogadásának, átélésének nehézségei, anyagi, egzisztenciális jellegű problémák, a környezet reagálásától, a társadalmi elítéléstől való félelem motivációja, a szégyenérzet, a megromlott házastársi viszony, a rendkívül nehéz szociális körülmények és hasonló tényezők.³⁵

³¹http://www.gyermekalapellatas.hu/fejlesztések/primer_prevenzio/a_fogantatas_es_a_varandossag_krizis.html (2018. november 15-ei letöltés)

³² GUZI: *i.m.*

³³ GÁLICZ: *i.m.*, 9.

³⁴ HOHNER: *i.m.*, 398.

³⁵ GUZI: *i.m.*

A bűncselekmény elkövetésében meghatározó szerepe van a neveltetésnek és a családi környezetnek. Ha egy lánynak otthon azt hangoztatják, hogy nem találkozhat fiúkkal, mert abból baj lesz, kialakulhat benne egyfajta félelemérzet, amelynek hatására nem kommunikál sem a szüleivel, sem a környezetével. Semmilyen információt nem kap a szexualitásról, és ha bekövetkezett a „baj”, nem mer szólni. A környezet általában észre sem veszi a várandósságot, ezek a lányok nem járnak semmilyen ellenőrzésre, „problémájukkal” nem fordulnak orvoshoz.³⁶ A kislányok rendszerint nem fogják fel mi történt velük, ezért nem is szólnak szüleiknek. A serdülő lányok viszont kifejezetten a szüleiktől félnek, de okkal tartanak az iskolától is, hiszen tanulmányaik így megszakadnak. A nagykorú elkövetők nem a szüleiktől és az iskolától, hanem a társadalom kiközösítésétől tartanak.³⁷

A legtöbb újszülött gyilkosságot kis településeken élő nők követik el. Különösen vidéken, elszigetelt területeken a házasságon kívül szülő nő a közösség által erkölcsileg mai napig elítélendő. A családanyáknál a nép házastársi kötelességként fogja fel a házaséletet, az erőn felüli gyermekvállalást azonban elítéli, így az anya nemi életre kötelezett, de teherbe esnie nem szabad. A 40 évhez közeli, vagy e kort meghaladó nők általában szégyenérzetből követik el a bűncselekményt, hogy a „falu ne vegye őket a szájára”. A szerelmi csalódás, mint kiváltó ok kevésbé jellemző, inkább az áldozat apja zsarolja azzal az anyát, hogy „ha teherbe esel, elhagylak”, „ha megszülsz, a mi kapcsolatunknak vége”. Ezek mind arra biztatják, hogy nem tarthatja meg, el kell tüntetnie a gyermeket, de mindenekelőtt titkolnia kell terhességét, nehogy bárki is megtudja. Előfordulhat az is, hogy a teherbe ejtő férfi ígérete ellenére a terhes nőt nem veszi feleségül, hanem elhagyja.³⁸

A családi környezet negatív reagálása szorosan összefügg valamely más kiváltó objektív okkal, például a szegénységgel, a szerény megélhetési körülményekkel vagy a sok gyermekkel. A rendezetlen családi háttér szinte valamennyi leányanyánál kiváltó okként szerepel, valamint azon

³⁶ SZABÓ Anna: *A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban*, http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (2018. november 18-ai letöltés)

³⁷ GÁLICZ: *i.m.*, 9.

³⁸ HOHNER: *i.m.*, 399.

asszonyoknál is, ahol például a férj italozó életmódot folytat, vagy a meglévő gyermek nem egészséges, esetleg anyagi gondokkal küszködnek. Néhány esetben a kényelmi szempont, az elért anyagi színvonal megtartására való törekvés a kiváltó ok.³⁹

V. 3. A „titok” motívum

A titok szinte minden esetet végigkísér. Az elkövetők egyfajta „titokhelyzetben”, „titokkényszerben” élik meg terhességüket, emiatt rejtegetve állapotukat a legközelebbi hozzátartozók előtt is. Lényeges kérdés azonban, hogy valóban titokkényszerben vannak-e, vagy csak ők látják kilátástalannak a nem kívánt terhességüket, nem gondolván át az esetleges megoldási lehetőségeket. Ezen nők a közvetlen környezet által feltett konkrét, gyanakvó kérdésekre is tagadó, hárító választ adnak, titkolják, ezáltal segítségkérés nélkül, magányosan élik meg állapotukat.⁴⁰

Van, ahol a később bűnössé váló nő áldott állapota nyílt titok, azaz a környezetében mindenki tudja, vagy legalábbis sejti, és van, ahol a titok valóban titok marad.⁴¹

Az első esetben a közeli hozzátartozók általában nem tesznek fel kérdéseket, inkább a probléma mögé rejtőznek. A terhesség nyílt titok, mindenki mindent tud, de nem mondja, nem szól az érintettnek, csak beszél róla. Ez azt igazolja, hogy az elkövető környezete elfogadja a nő titok igényét, mert ez a kényelmesebb, és mert nincs semmiféle kialakult formája annak, hogy ez ellen tegyen valamit. Ezekben az esetekben a férj vagy a védőnő szerepe, felelősségének kérdése elvi szinten sem merül fel, általában nem vonják eljárás alá azt, aki tudott a dologról, mégsem tett semmit. Az ilyen rokonok, ismerősök némán asszisztálnak ahhoz, hogy az anya „megszabaduljon” az újszülöttről. Ha másképp nem is, az olyan kijelentéseikkel, fenyegetéseikkel mindenképp, hogy „ez a gyermek nem születhet meg, el kell tűnnie”. Ez a magatartás akkor is bántalmazás, ha a tényleges cselekményt nem ők, hanem a szülő nő viszi véghez.⁴²

³⁹ Uo.

⁴⁰ GUZI: *i.m.*

⁴¹ HOHNER: *i.m.*, 396.

⁴² Uo.

Az előbbivel ellentétben van olyan eset is, amikor az elkövető környezete nem tudja, nem is sejti az áldott állapotot. Általában azoknál a nőknél sikerült a titoknak igazi titoknak maradnia, akiknél alkati adottságuk miatt ez lehetséges. Az elkövetők több mint egyharmada természetes, kövér, így a terhességgel járó alakváltozás nem szembetűnő. A legtöbb elkövető magyarázkodik, különböző sikertelen fogyókúrákra fogja hízását. Jellemzően bő, lenge lebernyegeket és ruhadarabokat viselnek.⁴³

A „tegyünk úgy, mintha minden rendben lenne” ajánlat más-más módon érinti a környezetet. Főként azoknak szól, akiktől a nő tart, és akiktől a terhesség kiderülése esetén az esetleges megtorlás várható. Az ajánlatot azok fogadják el, akik maguk is felelősek valamilyen formában a kialakult helyzetért. Az egy fedél alatt élő családtagok döntő többsége nem tud, nem is gyanít semmit, de előfordul, hogy a titok nyílt információvá válik. Jellemző, hogy ezekben az esetekben a családon kívüli külső, tartós közösség - iskola, munkahely - tagjai magas arányban sejtik, tudják, hogy a nő terhes.⁴⁴

Fontos, hogy a titok a fogamzástól kezdve a terhességen át a szülésnél is jelen van, végigkíséri az egész időszakot. A terhesség eltitkolása mögötti görcsös pánikállapot a szülés időpontját is befolyásolja, így az váratlanul indul meg, és minden esetben magányosan is zajlik le. A nő ebben az állapotban is ragaszkodik titkához, akkor sem kér segítséget, ha a családtagok otthon tartózkodnak. A legtöbb esetben megfigyelhető, hogy a szülés akkor indult meg, amikor az leginkább ideális, és zavartalan volt a lezajlása. Jellemző, hogy a szülési folyamat ezeknél a nőknél nem jár eszméletvesztéssel, hatalmas fájdalommal, gyorsan és fájdalommentesen zajlik le. A szülés színhelye is a titkot támogató tényezőkhez igazodik, ez leggyakrabban a konyha, szoba, belső vagy külső mellékhelyiség. A szülések alig 10 %-a zajlik le közterületen. A gyermek megszülése a titokkényszer legnagyobb feladata, mert az anya úgy gondolja, ha 9 hónapon keresztül sikerült titokban tartania állapotát, akkor ne is derüljön ki, hogy sok esetben egészséges, életképes utódot hozott a világra.⁴⁵

⁴³ Uo.

⁴⁴ Uo., 397.

⁴⁵ Uo.

Az újszülött halálát legtöbbször az elhallgattatására, elrejtésére irányuló cselekvések okozzák, vagyis a szülés eseménysorozatához kapcsolódnak, ritkábban jelennek meg önálló mozzanatként. A titokkényszer azonban az újszülött halálával sem szűnik meg, azt el is kell tüntetni, hogy semmi bizonyíték ne maradjon arról, hogy valaha is létezett. Legtöbbször becsomagolják, táskába, vagy más erre alkalmas tárgyba rejtik el. Aki árnyékszékben szül, jellemzően otthagyja, de többen utólagos helyszínek választják az árnyékszéket, vagy az emésztőgödröt. A városban élők inkább a kukába teszik, vagy elhagyatott helyre viszik a tetemet.⁴⁶

A családtagok általában a lezajlott események után sem vesznek tudomást a történetekről, több apa például azt állítja, hogy a rendőri eljárás során szerzett tudomást a vele egy háztartásban élő lány terhességéről. A titok azonban a szülés után nagy valószínűséggel kiderül.⁴⁷

V. 4. Az elkövetői kör

Az újszülöttek sérelmére megvalósított ölések zömét a szülés alatt vagy közvetlenül ezután a szülőanya hajtotta végre.⁴⁸

A cselekmények közvetlen oka az elkövetők személyiségében rejlik, akik személyiség típusaik alapján négy csoportba sorolhatók:

- könnyen befolyásolható, kiegyensúlyozatlan, helyzetének áldozata, de egyébként a társadalomba jól beilleszkedő,
- szociálisan labilis, érzelmileg fejletlen, de szexuális igényekkel rendelkező, futó kapcsolatokra hajlamos,
- primitív személyiségek,
- specifikus személyiségjegyeket nem mutatnak.⁴⁹

Az elkövetői kör tekintetében három csoport alkotható:

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ RÓZSA János: *Az emberölésekről*, In: Kriminológiai tanulmányok 50. (Jubileumi kötet), (szerk: Vókó György, Tamási Erzsébet), OKRI, Budapest, 2013, 117.

⁴⁹ GÁLICZ: *i.m.*, 9.

- az első csoportba a hajadonok tartoznak, akiknek terhessége többnyire futó kapcsolatból származik, ők a fiatalabb korosztályba sorolhatóak,
- a második csoportot a házasságban élő nők alkotják, akik már nem olyan fiatalok és általában már van egy vagy több gyermekük is,
- a harmadik csoport tagjai azok az elkövetők, akik rendezetlen családi körülmények között élnek, nincs biztos élettársi kapcsolatuk, esetleg volt párjuktól estek teherbe.⁵⁰

A tettesek 65%-a nem töltötte be a 25. életévét, egynegyedük pedig még fiatakorú volt.⁵¹ Átlagosan 18 és 34 év közötti, főként általános iskolai vagy szakmunkás végzettséggel rendelkező személyek. A bűncselekmény elkövetésének időpontjában a többség tanuló, háztartásbeli vagy munkanélküli volt.⁵²

A bűnelkövető anyák intellektuális szintje az átlagosnál alacsonyabb. Jellemző a családi élet rendezetlensége és a környezet elmaradott műveltségi szintje. A nők többnyire magukra hagyatottak és kiszolgáltatottak.⁵³

A szülő nők többsége házasságon kívül esett teherbe, és lényegében ez volt az a körülmény, amely determinálta cselekményeiket. A tettesek zöme ugyanis olyan környezetben élt, ahol a leányanyát elmarasztaló szociális presszió az átlagosnál nagyobb volt. A motívumot kiváltó okok között azonban nem csupán a társadalmi előítéletek hatására keletkező erkölcsi értékkonfliktusok játszották a főszerepet, hanem az a tény is, hogy az elkövetők nem kívánták, illetve nem is tudták volna vállalni a gyermekneveléssel járó terheket. Mindössze egyharmaduk rendelkezett valamilyen szakmával, többségük segéd- vagy alkalmi munkásként dolgozott. A fiatakorúak zöme szülei családjában élt, ezek a családok azonban rendszerint csonkák vagy széthullóban voltak. Nem egy esetben éppen a szülők italozó vagy erkölcstelen életmódja, és az ennek nyomán kialakult anyagi és erkölcsi

⁵⁰ SZABÓ: *i.m.*

⁵¹ RÓZSA: *i.m.*, 117.

⁵² KOVÁCS Gyula: *Az anyák által az újszülöttek sérelmére elkövetett ölési cselekmények büntetőjogi szabályozása*, [http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/az_anyak_altal..._\(olvashato\)_www.5mp.eu_.pdf](http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/az_anyak_altal..._(olvashato)_www.5mp.eu_.pdf) (2018. november 18-ai letöltés)

⁵³ GÁLICZ: *i.m.*, 9.

szituáció volt a motívumot erősítő tényező. A gyermektől való szabadulás vágya tehát szükségszerű következménye azoknak a körülményeknek, amelyek között az elkövetők többsége él.⁵⁴

Az elkövetők közül egy sem élt a terhesség megelőzésének lehetőségeivel és többségük semmit sem tudott erről. A bíróság által felelősségre vont nők 50%-a fogyatékos értelmű volt, illetve a gyengeelméjűség alacsony vagy közepes fokán állt. Viszonylag sok volt közöttük a rendkívül primitív, igen alacsony intellektussal rendelkező személy is. A fenti adatok mellett, ha figyelembe vesszük a szüléssel járó izgalmakat, a fizikai fájdalmat, a nagy vérvesztés következtében fellépő tudatszűkülést, a következményektől való félelmet, amelyek még a teljes értékű, normális és kiegyensúlyozott körülmények között élő nőknél is pszichés zavarokat okozhatnak, érthetővé válik, hogy az elkövetőknek csupán 20%-át tételezték a bíróságok teljesen beszámíthatónak.⁵⁵

Az elkövetők 38%-a házasságon vagy élettársi kapcsolaton belül esett teherbe. Ez a tény azonban nem jelenti azt, hogy az életközösség a gyermek születése időszakában is fennállott, vagy olyan harmonikus volt, mint a fogamzás idején. E csoporton belül - a bűncselekmények egyharmadában - ugyanis az apa vagy elhagyta már a terhes nőt, vagy pedig olyan szituáció alakult ki, amely széteséssel fenyegette az együttélést. Ezekben az esetekben a gyermektől való szabadulás vágyát az elkeseredés is determinálta. Az elkövetők itt szintén a fiatalabb korcsoportokhoz tartoztak. Az apák többnyire primitív, alkoholista vagy kifejezetten antiszociális karakterek.⁵⁶

Az utóbbi csoport másik hányadában az életközösség a bűncselekmény elkövetése idején is fennállott és szilárdnak látszott. A tettesek között itt gyakrabban fordult elő idősebb nő, akinek már felnőtt gyermeke volt és az újabbat ezért sem vállalta. Ők nemegyszer szégyent éreztek teherbe esésük miatt, mert környezetükben azt a szerepet játszották, hogy már nem érdekli őket a nemi élet. Ugyanezek az erkölcsi megfontolások akadályozták meg őket abban is, hogy a terhesség megszakítása végett orvoshoz forduljanak. A megelőzés eszközeivel néha vallási okokból, gyakrabban pedig azért nem éltek, mert már nem tartották magukat fogamzásképesnek. A tettesek

⁵⁴ RÓZSA: *i.m.*, 117.

⁵⁵ Uo., 118.

⁵⁶ Uo.

kisebb részét férjének vagy élettársának az a kijelentése indította a bűncselekmény elkövetésére, hogy semmi szín alatt nem akar több gyermeket.⁵⁷

V. 5. Az elkövetési magatartás kettőssége

Az elkövetési magatartás az emberölés minősített esete lévén nyitott, hiszen a cselekmény bármilyen aktív vagy passzív magatartással megvalósítható, amely az újszülött halálát eredményezi. Az elkövetés módja tekintetében számos egyéb, az elkövető személyén kívülálló körülmény játszik meghatározó szerepet.⁵⁸

Az elkövetési módokat az aktív-passzív magatartás elemi kategorizálás megkülönböztetésén túlmenően kettősség jellemzi. Az aktív emberi magatartásokat nem lehet taxatív kimerítő felsorolással bemutatni, hiszen minden eset más és más körülmények között történik. A szülő nők vagy a nőiesség minden formáját mellőzve, brutálisan bántalmazzák, vagy magára hagyják gyermeküket, így hivatalosan „ellátatlanság” okozza az újszülött halálát, függetlenül attól, hogy a gyermek fekáliába születés következtében fulladt-e meg, vagy az anya a szó szoros értelmében nem látta el megfelelően (kihülés).⁵⁹ Mulasztáson az ellátatlanságot kell érteni, melynek következménye a kihülés, kiszáradás vagy a kivéreztetés a köldökszinóron át.⁶⁰

A leggyakoribb elkövetési mód a fullasztás. Ezt követi a megfojtás, majd a gondozás elmulasztása, végül a véres, brutális elkövetési módszerek. A fullasztásos módszerek változatai között a leggyakoribb mód vagy az árnyékszékbe, WC-be, illetve vödörbe szülés, vagy az újszülött légzőnyílásainak befedése. A megfojtás esetén a halált szintén fulladás okozza. Ennél a formánál azonban az anyának már hozzá kell nyúlnia a gyermek testéhez, itt tehát egy többletaktivitásról, brutalitásról van szó. A megfojtásnak, mint elkövetési módnak fő oka, hogy a nő elnyomja az újszülött sírását. Brutális, illetve véres módszerekhez sorolható az ököllel vagy kemény tárggyal

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ GUZI: *i.m.*

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ GÁLICZ: *i.m.*, 9.

okozott fejsérülés, a gyermek földhöz vágása, valamint a szúró- és vágóeszközzel való ölés. A fiatalokú tettesekre főként ez a durvább elkövetés jellemző. ⁶¹

A brutális bántalmazás általában akkor valósul meg, amikor az újszülött gyermek sírása a szülő nő környezete előtti „lebukását” eredményezheti. A gyermek megszületése a titokkényszer újabb feladatát jelenti, mégpedig a szülés utáni, többnyire fizikailag megviselt állapotban. A szülést követően a következő cél, hogy ha már hónapokig sikerült a titok megtartása, akkor a gyermek önálló léte se derüljön ki. Az elkövetők a terhességet és a szülést is titkolták, ezért olyan elkövetési módot választottak, amely megakadályozta az élve született gyermeket az életjel adásában, hiszen az újszülött sírása elárulta, leleplezte volna a szülő nőt. A nők ennek megfelelően az újszülöttet a lehető legrövidebb idő alatt „ártalmatlanná teszik”, amely magyarázata adott esetben a kegyetlen és erőszakos reakciónak, hiszen az ilyen magatartás biztosítja a gyermek halálát leggyorsabban és leghatásosabban. A brutális módszereket lélektani szempontból érdemes megvizsgálni. Azon esetekben, amikor a szülő nők aktív beavatkozás során bántalmazták az újszülöttjüket, kénytelenek voltak hozzányúlani gyermekük testéhez, és bizonyos erőt is ki kellett fejteniük, így tehát a szülést követő kimerült állapotban, fokozott aktivitással és elszántsággal követték el a cselekményt. ⁶²

VI. Az elkövetés kriminalisztikai vonatkozásai

VI. 1. A cselekmény nyilvánosságra kerülése

A nyilvánosságra jutott bűncselekmények elenyésző száma alapvetően a nők biológiai működésével magyarázható, hiszen a női test képes minden nemű beavatkozás és segítségnyújtás nélkül, komplikációmentesen gyermeket szülni. A bűncselekmények kitudódásának rendszerinti oka az anya kivérzéses állapota miatt történő kórházba szállítás, ahol a szakszerű ellátás folyamán kerül sor a szülés tényének megállapítására, ezáltal a nyomozás megindítására. A cselekmény ilyen irányú végkimenetele azonban a lehetséges bűncselekmények számához képest csekély. ⁶³

⁶¹ Uo.

⁶² GUZI: i.m.

⁶³ Uo.

A legtöbb esetben a szülő nő egyedül, titokban hozza világra gyermekét, azonban néhány eset bizonyítja, hogy a szülés lefolyása során, és a nem kívánt terhesség eredményének „eltüntetésében” a szülő nőn kívül más személy közreműködése is meghatározó.⁶⁴

A bűncselekmény tudomásra jutásának módjai közül tipikus az ismeretlen csecsemőholttest vagy holttestrész találása. A nyomozó hatóságok észlelhetik e bűncselekményt kórházak, szakorvosi rendelőintézetek, illetve családorvos-szolgálat bejelentése alapján, amennyiben az anya a szülést követően ellátásra ott jelentkezik. Ez esetben az alapos gyanút a szülés tényének konstatálása, és az teszi kétségtelenné, hogy az anya nem tud számot adni az újszülöttről.⁶⁵

VI. 2. A nyomozás sajátosságai

Ismeretlen újszülött sérelmére elkövetett ölési cselekmény elkövetőjének felderítését különösen az teszi problematikussá, hogy a csecsemőnek nincs múltja, ismeretségi köre, ezáltal az úgynevezett áldozati vonal ellenőrzése fogalmilag kizárt. A nyomozás során bizonyítani kell az adott delictum tényállási elemeit. Bizonyítás tárgyát képezi tehát a passzív alany élő emberi mivolta, továbbá, hogy az ölési cselekmény a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után történt-e, illetve a bekövetkezett eredmény és az elkövetési magatartás közötti ok-okozati összefüggés.⁶⁶

A szülő nőnek a szülési folyamat során, majd azt nyomban követően fennálló kivételes testi és lelki állapotának bizonyítása orvosi, illetve elmeorvosi szakkérdés. Mivel ez a speciális állapot sok esetben magára a beszámítási képességre is kihatással lehet, komoly problémát jelenthet annak megítélése, hogy ez az állapot az elkövetőt a cselekmény társadalomra veszélyességének felismerésében korlátozta vagy teljességgel kizárta-e?⁶⁷

E szempontokat is figyelembe véve a gyanúsított kihallgatása során az emberölés nyomozásakor tisztázandó kérdéseken túl a következőkre szükséges kitérni:

⁶⁴ Uo.

⁶⁵ KOVÁCS: *i.m.*

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo.

- az elkövető házasságban vagy élettársi közösségben élt-e;
- milyen volt a vagyoni és egzisztenciális helyzete;
- ki volt az újszülött apja, közölte-e vele terhességét, elismerte-e vagy tagadta az apaságot, figyelemmel annak felbujtói, bűnrészesi lehetőségére;
- jelentkezett-e terhesgondozáson, rendszeres orvosi felügyelet alatt állt-e;
- terhességét közölte-e más személlyel, ha igen, kivel vagy kikkel;
- ha terhességét titkolta, mi volt az oka, célja; előkészült-e az újszülött fogadására;
- ha első szülése volt, tájékozódott-e valakitől ennek lefolyásáról;
- mikor és hogyan észlelte a magzat életjeleit és ezt követően mennyi idő múlva történt a szülés;
- mikor jelentkeztek először a szülési fájdalmak, hol és mikor történt a szülés (egyedül vagy más jelenlétében – a rohamos szülésre, illetve a szülési önsegélyre tekintettel);
- nem titkolt terhesség esetében a szülési fájdalmak jelentkezését követően miért nem kért orvosi segítséget;
- milyen volt a szülés folyamata (a méhlepény mikor ment el, mi történt vele, köldökzsinór elvágása, tépése, elkötése, fájdalom, eszméletvesztés, tudatkiesés);
- milyen nemű volt az újszülött és milyen életjelenségeket tapasztalt (lélegzés, felsírás, mozgás);
- az újszülött megölésének körülményei (eszköz, mód, elrejtés, véres ruhák, bűnjelek, az elkövetés indítéka).⁶⁸

VI. 3. A szakértő szerepe a büntetőeljáráásban

A cselekmény passzív alanya kizárólag az élve született újszülött lehet, melynek tényét a boncolás során igazságügyi orvosszakértő állapítja meg. A hatósági boncolások kapcsán alapvető kérdés annak szakértői megállapítása, hogy mi volt a halál oka, azt mi idézte elő, a halál természetes vagy

⁶⁸ Uo.

erőszakos okból következett-e be, mely megállapításoknak büntetőjogi szempontból van meghatározó szerepe.⁶⁹

A magzat halála bekövetkezhet méhen belül, a szülés alatt vagy a szülés után. Az újszülött halálával kapcsolatos bűncselekmények alapos gyanúja esetén az orvosszakértőnek ezért arra is választ kell adnia, hogy az újszülött élve vagy halva született-e, a szülés után mennyi ideig élt, életképes volt-e, érett volt-e, mi volt a halálának oka, mi a rajta talált esetleges sérülések eredete, mi volt a halál bekövetkeztének valószínű időpontja.⁷⁰

Az első kérdés eldöntéséhez az ún. „belső élveszülettségi” jelek jönnek szóba, amelyek a boncolás kapcsán objektív bizonyítékot szolgáltathatnak. Az élveszülettségi próba az ún. tüdő-légpróba. A vizsgálat alapja, hogy az élve született újszülött tüdeje a víz felszínén úszik, így a tüdőből kimetszett kis részletek a felszínen lebegnek. Az újszülött első légvételével a tüdő léghólyagocskái levegővel telnek meg, így az élveszülettség megállapítása megalapozza a bűncselekményi minőséget.⁷¹

Az anya „passzív” magatartásának megítélése érdekében a szakértőnek arra a kérdésre kell választ adnia, hogy megmenthető lett volna-e az újszülött, ha az anya teljesíti az általánosan ismert ellátási módokat; ha a szülésnél szaksegítség (szülésznő) működik közre; ha a szülés intézetben történik, illetve, ha a szülés után az anyához és újszülöttjéhez orvost vagy szülésznőt hívnak vagy kórházba szállítják.⁷²

VI. 4. A cselekmény büntetés-végrehajtási intézeteken belüli megítélése

Az újszülöttjük megölése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt nők helyzete a büntetés-végrehajtási intézetekben sajátos. A bűncselekmény más elítéltek általi megítélése hasonló jegyeket mutat a férfi büntetés-végrehajtási intézetekben pedofíliaért elítéltekével, akik a börtönök szubkultúrájában is a hierarchia legalacsonyabb szintjén helyezkednek el, kiszolgáltatott

⁶⁹ GUZI: i.m.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ Uo.

⁷² Uo.

helyzetük miatt gyakran válik belőlük „csicska” vagy „köcsög”. A férfiak és nők bv-n belüli helyzete ezen általános párhuzam vonásánál azonban jóval árnyaltabb, hiszen a női bv-en belül nem lehet egyértelműen olyan tiszta és átlátható hierarchiát felállítani az elítéltek, ezzel összefüggésben az általuk elkövetett bűncselekmény vonatkozásában, mint a férfiak esetében. Ennek ellenére az újszülött megölése miatt végrehajtandó szabadságvesztésüket töltő női elítéltek helyzete kétségkívül jóval kiszolgáltatottabb más cselekmény elkövetőihez képest.⁷³

VII. Büntetéskiszabási gyakorlat

VII. 1. Enyhítő és súlyosító körülmények

A gyermekek sérelmére elkövetett emberölések büntetéskiszabási gyakorlata rendkívül megosztott, amely arra vezethető vissza, hogy az ítélezés során az egyes cselekmények esetében a hangsúly, a büntetőjog figyelme az ártatlan áldozatokról átterelődik az elkövetőre, a cselekmény indítékára, motívumára, vagyis a tetтарыos büntetés érvényesül.⁷⁴

A hazai szabályozás a cselekményt az emberölés minősített esete lévén tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel rendeli büntetni. Amennyiben azonban a büntetés enyhítésének feltételei fennállnak, a Btk. 82. § (2) bekezdés a) pontja alapján legkevesebb ötévi szabadságvesztést lehet kiszabni. A bíróságnak az ítélezés során számos olyan körülményt és az ember pszichés állapotával összefüggő kérdést kell figyelembe vennie, melyek a cselekmény megosztó jellegének alapját képezi.⁷⁵

A büntetés kiszabása során a bíróságok enyhítő körülményként értékelik:

- a vádlott büntetlen előéletét,
- kiskorú gyermek eltartásáról való példamutató gondoskodást,
- a ténybeli beismerő vallomást,

⁷³ Uo.

⁷⁴ KÓNYA: *i.m.*

⁷⁵ GUZI: *i.m.*

- a megbánó magatartást,
- a szándék eshetőleges voltát,
- az eljárás kezdetétől a hatóságokkal együttműködő, ténybeli beismerő, felelősségét lényegében elismerő, tárgyaláson őszinte megbánást tanúsító vallomást,
- fiatalkorú elkövető esetében a bűncselekmény elkövetésekor a vádlott éretlen személyiségét, valamint azon tényt, hogy a gyermekkort alig meghaladó vádlott a környezetétől semmilyen támogatást nem kapott, teljesen egyedül maradt abban a krízishelyzetben, amit a nem kívánt terhesség idézett elő,
- a társadalmi közeget, amelyben a vádlott élt; falusi lakókörnyezetében számíthatott arra, hogy a tiltott kapcsolatból, házasságon kívül születendő gyermeke miatt a közösség elítéli,
- a szüléssel szükségszerűen együtt járó különleges pszichés és fizikai állapotot,
- a házastárs, élettárs, illetőleg a közvetlen hozzátartozói környezet figyelmetlenségét,
- a vádlott érzelmi kényszerhelyzetét és kiszolgáltatottságát,
- a halva született újszülöttet.⁷⁶

Súlyosító körülményként értékeli:

- a hasonló jellegű bűncselekmények növekvő számát,
- ha adott körülmények között a vádlott bűncselekmény elkövetése nélkül is könnyen találhatott volna megoldást az újszülött sorsának rendezése érdekében,
- ha a vádlott a cselekményt különös kegyetlenséggel valósította meg,
- ha a vádlott korábban már szült gyermeket, melyből következően mindenképpen ismernie kellett a szülés fázisait, és ehhez képest nem úgy viselkedett, ahogy az tőle elvárható lett volna,
- hogy nem kért segítséget a gyermek számára, és a saját állapota rosszabbodását követően a maga számára is csak akkor, mikor ez már elkerülhetetlenné vált, illetve hogy igyekezett a szülés nyomait eltüntetni, ami arra utal, hogy a vádlott a gyermek halálát kifejezetten kívánta.⁷⁷

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Uo.

VII. 2. A büntetés mértéke

A büntetéskiszabási gyakorlatot, és azon belül a büntetés mértékének konkrét meghatározását az alábbi jogeseteken keresztül szemléltetem.

1.) Az újszülöttje megöléséért 2000-ben már 3 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélt, és 2004-ben feltételesen szabadult vádlott 2008 decemberében élettársi kapcsolatot létesített, melyből két fiúgyermek született. A vádlott 2013-ban ismét teherbe esett, de nem ment el orvoshoz, terhesgondozáson sem vett részt, terhességét a környezete előtt titkolta. 2014. január 7-én este az egész család otthon tartózkodott. A vádlottnál fürdés közben megindult a szülés, életképes leánygyermeknek adott életet. A szülést követően a gyermeket nem látta el, hanem a fürdőszobában fojtogatta, majd a fejét ütötte mindaddig, amíg azt nem gondolta, hogy a gyermek meghalt. Ekkor az általa halottnak hitt csecsemőt egy nejlon táskába rakta, és egy függönnyel eltakart polc alá tette a konyha padlójára. Ezután rendet rakott a fürdőszobában, eltakarította a véres nyomokat, majd visszament a konyhába. Itt megjelent az élettársa, aki meghallotta az újszülött nyöszörgő hangját, és kérdőre vonta a vádlottat. A vádlott anyja is belépett a konyhába, aki kivette a gyermeket a táskából, majd értesítették a mentőket, a gyermek azonban meghalt. A cselekményért a Szegedi Ítéltábla 20 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés büntetést szabott ki a vádlottal szemben.⁷⁸

2.) A vádlott élettársával, valamint közös gyermekükkel és élettársa rokonaival élt együtt. 2015 tavaszán a vádlott élettársától teherbe esett, de a terhességét csak a magzat megmozdulásakor - augusztus táján - észlelte. A gyermeket a közte és az élettársa között felmerülő problémák miatt annak ellenére nem akarta megtartani, hogy élettársa szeretett volna még egy közös gyermeket. A vádlott az állapotát mindvégig eltitkolta mind a családja, mind a környezete előtt és orvosi ellátást sem vett igénybe. A terhessége alatti csekélyebb - kb. 8 - 10 kg - súlygyarapodását a család előtt is ismert pajzsmirigy problémájával és az arra kapott gyógyszer szedésével indokolta, amit a környezete el is fogadott. A vádlott azt tervezte, hogy a gyermeket titokban kórházban szüli meg, majd örökbe adja. A vádlott szülési fájdalmai 2015 októberében vagy novemberében az éjszakai órákban, 21 óra tájban jelentkeztek, állapotáról azonban nem tájékoztatta a házban alvó

⁷⁸ <https://szegediiteltotabla.birosag.hu/targyalasi-jegyzek/20171207/emberoles-buntette-karcagon> (2018. november 18-ai letöltés)

hozzátartozóit és külső segítséget sem kért. A vádlott a fájások megindulása után az ingatlan területén, illetve az utcán járkált és a korábbi tervétől eltérően úgy határozott, hogy a gyermeket nem kórházban, hanem az ingatlan előtti, kevésbé megvilágított bokros részen szüli meg. A szülés után a gyermek felsírt, ezért a vádlott a magával vitt popsi törölő kendő-szerű anyagot, kis-közepes erővel a síró gyermek szájába tömte, s azt kb. egy percre nyomva is tartotta, aminek következtében a sírás halkulni kezdett. Ekkor a vádlott a nyomást kifejtő tevékenységét befejezte, de az idegen anyagot nem vette ki a gyermek szájából, akinek a sírása egy-két percen belül teljesen abbamaradt. A sírás megszűnéséből a vádlott a gyermek halálára következtetett, s azért, hogy a halott testet elrejtse, a szüléshez magával vitt "maszkoló" szalaggal a gyermek lábait összekötötte, a testet a törölközőbe csavarta, majd több zacskóba helyezte el. A vádlott a gyermek földi maradványait először az ingatlan udvarának hátsó részén álló, használaton kívüli szekrény polcán rejtette el, majd néhány hónap múlva - attól tartva, hogy azt tűzifa felvágása közben a házban lakó családtagjai felfedezhetik - a ház lépcsőfeljárata alatt lévő, korábban kutyaólként szolgáló részben helyezte el. A gyermek maradványait tartalmazó táskát 2017. január 12. napján napközben a vádlott élettársának édesanyja találta meg, azonban a holttestet rejtő csomagolást jelenlétében a fia bontotta ki az esti órákban. Az elsőfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék a vádlottat emberölés büntette miatt 8 év 6 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte.⁷⁹ Az ítéletet a Fővárosi Ítéletábra helybenhagyta.⁸⁰

3.) A vádlott házasságban élt, három gyermekük született, akiket együtt neveltek a férjével. A vádlott a korábbi, harmadik terhességét is eltitkolta családjá és ismerősei elől. 2015-ben immár negyedik alkalommal lett várandós, azonban azt ismét eltitkolta, sőt a házastársa konkrét kérdésére tagadta is. 2016. január 21-én éjszaka a vádlott - miközben családtagjai a lakásban aludtak -, a fürdőszobában életképes lánygyermeknek adott életet, akit a szülést követően nem látott el, róla nem gondoskodott, hanem a házból kivitte és az udvaron található kerti WC-be rejtette, rá fűrészport szórt. A gyermek az ellátatlanság következtében hunyt el. Másnap délelőtt a vádlott erősen vérezni kezdett, ezt jelezte anyósának és a sógornőjének. A hozzátartozók értesítették a mentőket, majd kórházba szállították, ahol megállapították, hogy a vádlott az ellátását megelőzően szült, azonban a kórházban öt ellátó orvosok előtt tagadta azt. Fenti cselekményéért a Debreceni

⁷⁹ Budapest Környéki Törvényszék 10.B.96/2017/14. számú ítélete

⁸⁰ Fővárosi Ítéletábra 4.Bf.116/2018/6. számú ítélete

Ítéletábra a vádlottat emberölés büntette miatt 10 év börtönbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte, szülői felügyeleti jogát 3 kiskorú gyermeke vonatkozásában megszüntette.⁸¹

4.) A vádlott - tudva, hogy terhes - a szülést megelőző napokban több alkalommal végzett internetes keresést szülésindító praktikák, a szülés előjelei és a magzatvíz megindításának lehetséges módjai után tudakozódva. A vádlott 2017. február 20-án 11 óra körüli időben otthonának mellékhelyiségében leánygyermeknek adott életet. Az orvosszakértői vizsgálatok alapján megállapították, hogy a gyermek 34-36 hetes terhességnek megfelelő fejlettségű koraszülött volt, aki élve született. A gyermeknél nem volt feltárható semmilyen fejlődési rendellenesség, amely életképtelenséget okozott volna. A vádlott a WC-kagylóból az újszülöttet egy ágytakaróval a fejénél fogva kiemelte, és egy dobozban helyezte el, majd a házuk mögötti udvarrészre vitte. Az újszülött nem sírt fel, válla és karja azonban mozgott (légvétel is történt) ám csak rövid ideig, 1-2 percig mutatható életjeleket, amit azonban a vádlott maga is észlelt. A vádlott ezután az udvarban talált flakonokat és éghető anyagokat dobott az újszülött mellé a dobozba, majd megkísérelte azt meggyújtani. Miután ez nem sikerült, a holttestet a dobozzal együtt egy zsákba tette, majd a ház melléképületében elrejtette. Az újszülött halálának közvetlen oka fulladás volt, melyhez elsősorban ellátatlansága, valamint az vezetett, hogy a ráterített ágynemű megakadályozta a hatásos légvételt. A Balassagyarmati Törvényszék - mint elsőfokú bíróság - a vádlottat tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntette miatt 6 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte.⁸² A Fővárosi Ítéletábra, mint másodfokú bíróság a vádlott szabadságvesztés büntetését 7 év 6 hónapra súlyosította.⁸³

5.) 2016. évben egy nőgyógyász orvos bejelentést tett az illetékes rendőrkapitányságon, miszerint egyik betege - a vádlott - az általa elvégzett vizsgálat szerint nem sokkal korábban szült, azonban az asszony tagadta ennek tényét. A bejelentés alapján a rendőrség nyomozást rendelt el. 2017 májusában a nyomozást megszüntették, mivel nem sikerült megállapítani, hogy a magzat élve vagy halva született, ebből kifolyólag a bűncselekmény elkövetését minden kétséget kizáró módon nem

⁸¹ <https://birosag.hu/szakmai-informaciok/altalanos-sajtokozlemenye/debreceni-iteletabla-megolte-ujszulott-gyermekeket> (2018. november 18-ai letöltés)

⁸² Balassagyarmati Törvényszék 4.B.189/2017/15. számú ítélete

⁸³ Fővárosi Ítéletábra 4.Bf.218/2018/11. számú ítélete

bizonyították. 2020 októberében ismét megállapították a vádlott várandósságát, amiről senkinek nem szólt, azt kifejezetten titkolta, egészségügyi ellátást nem vett igénybe. 2021. április 30-án érezte, hogy hamarosan szülni fog, ezért egy tóhoz ment, ahol elfolyt a magzatvize. A vádlott egy bokros, ligetes területen elbújt és megszülte kisfiát. A gyermek felsírt, így a vádlott meggyőződhetett arról, hogy gyermeke élve született. Ezt követően a vádlott a gyermeket ismeretlen módon és helyen megölte, majd a holttestet ismeretlen helyre elrejtette. A szülés helyén hagyott méhlepényt a köldökzsinórral együtt járókelők találták meg, akik értesítették a rendőrséget. A nyomozás során megállapították, hogy a megtalált méhlepényből vett DNS megegyezik a 2016-2017. évben folytatott nyomozás során a vádlottól vett DNS mintával, azaz az újszülött a vádlott gyermeke volt. Az újszülött sértett holttestét az eljárás során nem sikerült felkutatni. Az első fokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék a vádlottat tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntette miatt 13 év fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte, azzal, hogy vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható.⁸⁴ A Debreceni Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.⁸⁵

6.) A várandós vádlott nem készült a gyermek születésére, nem járt terhesgondozásra, a védőnőt is először csak a cselekményt megelőző egy héttel kereste fel. 2022. július 6-án késő este szülei házában a hasa görcsölni kezdett, amit jelzett édesanyjának, azonban későbbi fájdalmairól és a magzatvíz elfolyásáról senkinek nem szólt, hanem a hajnali órákban a WC-re ülve szülte meg gyermekét. A köldökzsinórt egy ollóval vágta el. Az újszülött feje a vízzel telt öblítő részbe merült, ahonnan a vádlott néhány perc elteltével emelte csak ki, a földhöz ütötte és egy törülközőbe csavarva magára hagyta. A délelőtti folyamán - valódi szándékát el nem árulva - egy ismerőst kérte meg, hogy vigye el autóval egy erdős külterületére. Az elhalt csecsemőt itt rejtette el. Az újszülött halálát fulladás, ellátatlanság és a koponyát érő erőhatás okozta. Az elsőfokon eljáró Miskolci Törvényszék a vádlottat tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntette miatt 15 év fegyházra, mellékbüntetésül 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Szülői felügyeleti jogát később született gyermeke(i) tekintetében megszüntette.⁸⁶ A Debreceni

⁸⁴ Nyíregyházi Törvényszék 4.B.521/2022/34. számú ítélete

⁸⁵ Debreceni Ítéltábla Bf.779/2023/9. számú határozata

⁸⁶ Miskolci Törvényszék 4.B.7/2023/30. számú ítélete

Ítéletábra, mint másodfokú bíróság a szabadságvesztés büntetést 12 évre enyhítette, annak végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.⁸⁷

7.) A terhelt több, mint 20 éve élt házasságban. Házasságuk során 6 közös gyermekük született, és egy művi terhességmegszakítása volt a terheltnek. A terhelt a családjával - több gyermekével és unokájával - egy hét lakrészes házban lakott, ahová nem volt bevezetve a víz, kerti vécét használtak. A vékony testalkatú terhelt 2016 őszén teherbe esett, mely tény nem közölt senkivel. Egy idő után családtagjainak és ismerőseinek feltűnt, hogy megnőtt a hasa, de a terhelt, amikor erre rákérdeztek azt mondta, hogy nem terhes, hanem beteg, daganata van. A terhelt azonban ezen általa említett problémájával nem ment orvoshoz és amikor felkereste háziorvosát, csupán derékfájást és köhögést említett panaszként. A terhelt 2017. május 28. napján a reggeli órákban rosszul lett otthonában. Férje és egyik lánya segítségét kérte, hogy ki tudjon menni az általuk használt udvari vécére, ahová a terhelt már egyedül ment be, annak ajtaját bezárta maga után. A házastárs visszament a házba, míg a lánya a közelben leült, hogy megvárja édesanyját. A terhelt egy kis idő után vizet kért a lányától, addig a korábban bezárt vécé ajtót kinyitotta, majd miután a vizet megitta, újra magára zárta az ajtót és a lánya tovább várakozott odakint. A terhelt 7 óra és 10 óra 16 perc közötti időben az udvari illemhely padlóján guggolva életet adott a 3000-3500 gramm súlyú, 48 cm hosszú fiúgyermeknek. A születést követően a terhelt a köldökszínort elszakította. Az élve született gyermeket a szülést követően a terhelt nem látta el, nem biztosította, hogy az újszülött alkalmazkodjon a méhen kívüli élethez. Az újszülött az ellátatlanság miatt, a szülést követően elhalálozott. A terhelt sem a hozzátartozóit, sem az orvost, sem a mentőöket nem tájékoztatta a szülésről, tőlük nem kért segítséget az újszülött ellátásához, akit vagy már holtan, vagy haldoklás közben a vécé 1,3 méter mély emésztőgödrébe dobott. Az erős vérzés miatt a terheltet kórházba szállították, ahol a vizsgálatok során felmerült az esetleges szülés lehetősége, ezért a rendőrség helyszínelést tartott, és az udvari vécé emésztőgödrében halott állapotban megtalálták újszülöttet. Az újszülött érett volt, élve született, fejlődési rendellenesség, illetve olyan elváltozás (pl. szülési sérülés), amely életképtelenné tett volna az újszülöttet, nem volt kimutatható. Sérüléssel halálra utaló jelek nem voltak. Sérülései a halál bekövetkezése után jöttek létre. A sértett halála ellátatlanság következtében állt be. A szülés lezajlását követően idejekorán

⁸⁷ Debreceni Ítéletábra Bf.670/2023/12. számú ítélete

érkező célszerű, szakszerű orvosi segítség az újszülött életét megmentette volna. Az elsőfokon eljáró Miskolci Törvényszék a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetésében. Ezért őt 10 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltése után bocsátható. A terhelt két kiskorú gyermeke vonatkozásában a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítványt elutasította.⁸⁸ A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 10 évre felemelte, rendelkezett a DNS minták megsemmisítéséről, a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítványt elutasító rendelkezést mellőzte, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.⁸⁹

Fenti jogesettel kapcsolatban a Kúria a BH 2023.12.290 számú eseti döntésében kimondta, hogy aki a szülést követően az önellátásra nyilvánvalóan képtelen újszülöttet a biztos halál tudatában nem látja el és az emésztőgödörbe dobja, alappal nem állíthatja, hogy nem kívánta a halálát, egyenes ölési szándékkal követte el az emberölés büntettét.

VII. 3. A család szerepe és felelőssége

A bíróságok a szülő nő cselekményén kívül a hozzátartozók büntetőjogi felelősségét is vizsgálják, melyet az alábbi jogesetek példáznak.

1.) Az I. és II. rendű vádlottak szoros baráti kapcsolatban álltak egymással. Az I. rendű vádlott személyiségzavarban (Borderline) szenvedett, a terhére rótt cselekmény idején azonban cselekménye veszélyességének felismerésére és a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsítására képes volt. 2014. márciusában az I. rendű vádlott közölte a II. rendű vádlottal, hogy terhes. A terhesség megszakítására már nem volt lehetőség, mivel az I. rendű vádlott a terhesség 12. hetén már jóval túl volt. A vádlottak ezért megállapodtak abban, hogy minden körülmények között eltitkolják, hogy tudnak a terhességről és minden olyan dolgot el fognak követni, ami a gyermekre ártalmas lehet. Az I. rendű vádlott rendszeresen fogyasztott alkoholt és többet cigarettázott, a II. rendű vádlott pedig hetente két-három alkalommal mindkét kezével rátámaszkodott az I. rendű

⁸⁸ Miskolci Törvényszék B.25/2018/44

⁸⁹ Debreceni Ítéltábla Bf.III.334/2019/8.

vádolt hasára, mintha fekvőtámaszt csinálna, ezen túlmenően ököllel is megütötte, térdrel megrúgta az I. rendű vádlott hasát azért, hogy elvetéljen. A bűncselekményt megelőző három héttel, mivel az I. rendű vádlott nem vetélt el és a vádlottakon kívül senki sem tudott a terhességről, megállapodtak abban, hogy ha a gyermek mégis megszületik, és élve születik, az I. rendű vádlott meg fogja fojtani, majd szól a II. rendű vádlottnak, hogy eltüntessék, elássák. 2014 júliusában az I. rendű vádlott a fürdőszobájukban világra hozta a gyermeket, akit ollóval szurkált, majd a fejét a kád pereméhez ütötte. Az erősen vérző újszülöttet ezután törölközőbe csavarta és a többi törölköző alá rejtette. Ezt követően sírva hívta az édesanyját, majd a II. rendű vádlottnak telefonált, végül értesítette a mentőket. A holttestet a hazaérkező szülők találták meg, a gyermek a szakértői vélemény szerint életképesen jött a világra. Az első fokon eljáró Debreceni Törvényszék emberölés büntette miatt az I. rendű vádlottat 14 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre, míg a II. rendű vádlottat 12 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte. A Debreceni Ítéltábla a II. rendű vádlott szabadságvesztés büntetését 10 évre enyhítette.⁹⁰

2.) Az I. rendű és II. rendű vádlottak 2012 júliusában ismerkedtek meg, majd a II. rendű vádlott odaköltözött az I. rendű vádlott - szüleivel és a korábbi élettársi kapcsolatából született gyermekével közösen lakott - lakásába. A vádlottak kapcsolatában mindvégig a II. rendű vádlott játszotta a domináns szerepet. A vádlottak élettársi kapcsolatából gyermekük született. Az I. rendű vádlott a terhességét a II. rendű vádlott kérésére mások - így a szülei előtt is - hosszú ideig titkolta. Ennek okát a II. rendű vádlott azzal magyarázta, hogy a korábbi kapcsolatából született gyermeke csak néhány órát élt a kórházban, és nem szeretne másokkal erről beszélni, nehogy újra megismétlődjön az eset. Az I. rendű vádlott 2014. évben ismét teherbe esett. Várandósságát csak 2014. augusztus - szeptember környékén, terhessége hatodik vagy hetedik hónapjában észlelte. Terhességéről beszámolt a II. rendű vádlottnak is, aki erre kijelentette, hogy a gyermek nem az övé, nem fog eltartani egy fattyút, és a terhességről ne szóljon senkinek. Az I. rendű vádlott a környezete előtt ismét eltitkolta a terhességét, arról nem számolt be sem a szüleinek, sem a barátainak és orvosnál sem járt. Várandósságát testalkata miatt a külvilág nem észlelte. 2014. október 23. napján a vádlottak, továbbá az I. rendű vádlott szülei és gyermekei is otthon tartózkodtak. Este 18 óra körül, miközben az I. rendű vádlott televíziót nézett a szüleivel és két

⁹⁰ A Debreceni Törvényszék 19.B.181/2015/109. számú és a Debreceni Ítéltábla Bf.II.545/2016/8. számú ítéletei

gyermekével a lakás nagyszobájában, a szülési fájásai felerősödtek, érezte, hogy a szülés hamarosan beindul. Ekkor kiment az erkélyen dohányzó II. rendű vádlotthoz, mondta neki, hogy mindjárt szülni fog, aki erre azt felelte, hogy menjenek a fürdőszobába, és próbáljon meg halk lenni. A vádlottak együtt bementek a fürdőszobába, de előtte az I. rendű vádlott még odaszólt a szüleinek, hogy megfürdik, és ez valószínűleg hosszabb ideig fog tartani, a II. rendű vádlott pedig becsukta a nagyszoba ajtaját, ahol a többiek tartózkodtak. A szülésről egyik vádlott sem szólt az I. rendű vádlott szüleinek és mentőt sem hívtak. Az I. rendű vádlott a fürdőszobában megszülte az érett és életképes leánygyermeket, aki arccal lefelé a 15-20 cm magasságú vízzel töltött fürdőkádba csúszott. Ezután az I. rendű vádlott beült a kádba, kézbe vette az újszülött sértettet, letekerte a nyakáról a köldökzsinórt, majd szólt a II. rendű vádlottnak, hogy a gyermek él, mozog. A II. rendű vádlott az I. rendű vádlott használt betétjét galacsinná gyúrta, és odaadta az I. rendű vádlottnak azzal, hogy tegye a sértett szájába. Az I. rendű vádlott a betétet ellenkezés nélkül beletette a sértett szájába, majd azt a torkáig lenyomta. Az újszülött a légzőnyílásába helyezett betétől nem tudott levegőt venni, ezért percekben belül a helyszínen életét veszítette. Miután a sértett már nem mozdult, a II. rendű vádlott megmosta az I. rendű vádlott hátát és megdicsérte, hogy ügyes volt, majd kiment a fürdőszobából azzal, hogy a többit az I. rendű vádlott rendezze le. Az I. rendű vádlott a holttestet és a méhlepényt a korábban levetett pólójába tekerte, majd a szennyestartó aljába tette, és a tetejére mosásra váró ruhákat pakolt. Ezután kitakarította a fürdőkádat, rendet rakott a fürdőszobában és fürdővizet engedett a fiainak. Az I. rendű vádlott édesanyja az este során megemlítette, hogy másnap sokat kell mosni, mert tele van a szennyestartó. Az I. rendű vádlott ettől megijedt, és miután a család minden tagja megfürdött, visszament a fürdőszobába, kivette a szennyestartó aljából a pólóba tekert halott csecsemőt és a méhlepényt, nejlonzacskóba csomagolta, kivitte a lakásból és betette a folyosón található villanyóra szekrénybe. Az I. rendű vádlott erről beszámolt a II. rendű vádlottnak, aki két nappal később felszólította az I. rendű vádlottat, hogy a gyermeket tüntesse el a rejtekhelyéről. Az I. rendű vádlott ezért 2014. október 25. napján délelőtt 10 - 11 óra körüli időben kivette az újszülött holttestét és a méhlepényt tartalmazó csomagot a villanyóra szekrényből, majd a társasház udvarán található egyik szemeteskukába tette. A sértett holttestét 2014. október 26. napján délelőtt 10 óra körül fedezte fel a szemét közötti turkálás közben egy személy. A leánycsecsemő élve született és életképes volt, halála erőszakos úton, a garat- és a gégebemenetet teljesen elzáró idegen anyag (a galacsinná gyúrt

egészségügyi betét) által okozott fulladás eredményeként létrejött légzési és keringési elégtelenség következtében állott be. Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék ezért az I. rendű vádlottat emberölés büntette, míg a II. rendű vádlottat bűnsegédként elkövetett emberölés büntette miatt 9 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte.⁹¹ A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság az ítéletet helybenhagyta.⁹²

3.) Az egy háztartásban élő vádlottak rokonok voltak, az I. rendű vádlott a II. rendű vádlott férje, míg a III. rendű vádlott kettejük közös leánygyermek. Az I. rendű vádlott az akkor még fiatal korú III. rendű vádlottat 2006-tól kezdődően, mintegy 10 éven át különböző szexuális cselekményekre kényszerítette. A külvilágtól elszigetelve élő lányt az apja többször megverte és megöléssel is fenyegette, amennyiben szólni mer bárkinek a történetekről. A II. rendű terhelt 2010. környékén szerzett tudomást a férje és lánya kapcsolatáról, de az ellen semmit nem tett, abba belenyugodott. Ebből az erőszakos kapcsolatból született meg 2011-ben az I. és a III. rendű vádlottak közös gyermeke, akinek vér szerinti apját eltitkolták a lakókörnyezetük elől. 2015. év végén az akkor már felnőtt korú III. rendű vádlott ismét várandós lett az I. rendű vádlottól. A vádlottaknak abortuszra nem volt pénze, de megtartani sem akarták a gyermeket, így elhatározták, hogy megölik. A terhesség tényét megpróbálták eltitkolni a környezetük elől, a III. rendű vádlott nem járhatott el otthonról, bő ruhákba öltöztették, a várandósság előrehaladtával hasát is lekötözték. A III. rendű vádlott a családi házuk egyik szobájában adott életet a babának, anyja segédkezett a szülésben. A szülésnél jelen volt az I. rendű vádlott és a velük együtt élő kiskorú gyermekek közül három. Miután a gyermek megszületett, a II. rendű vádlott egy kabátba, majd pulóverbe tekerte és egy táskába helyezte. A táskát a házban található ágyneműtartóba rakták, majd ruha-, illetve ágyneműket helyeztek rá és sorsára hagyták az életképes újszülöttet, aki az elhanyagoltság miatt 4 óra múlva életét veszítette. Másnap a III. rendű vádlott rosszul lett, mentőt hívtak hozzá. A vizsgálat során derült fény az előző éjszakai szülésre. A gyermek holttestét a nyomozó hatóság találta meg az ágyneműtartóban. Az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék az I. rendű vádlottat folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntette, folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntette, folytatólagosan elkövetett vérfertőzés büntette, bűnsegédként elkövetett emberölés büntette és

⁹¹ Fővárosi Törvényszék 15.B.1286/2017/13. számú ítélete

⁹² Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.106/2018/10. számú ítélete

három rendbeli kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt 25 év fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A II. rendű vádlottat emberölés büntette és négy rendbeli kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt 20 év fegyházbüntetésre ítélte. A III. rendű vádlottat bűnsegédként elkövetett emberölés büntette miatt 2 év börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette. A Debreceni Ítéltábla az I. és II. rendű vádlottak bűnösségének megállapítását két-két rendbeli kiskorú veszélyeztetésének büntetében mellőzte, a III. rendű vádlott esetében a börtönbüntetés próbaidőre való felfüggesztését 5 évre emelte. Egyebekben helyben hagyta az elsőfokú ítéletet. Az ítéltábla nem látott indokot a büntetések enyhítésére. Az ítéltábla szerint példás büntetés szükséges a büntetési célok eléréséhez. A vádlottak nem adtak semmiféle esélyt az újszülött gyermeknek a túlélésre.⁹³

4.) A Legfelsőbb Bíróság BH 2009.9.263. számú eseti döntése értelmében a mulasztással elkövetett emberölés és a segítségnyújtás halált okozó elmulasztása a mulasztás alapját képező kötelezettség szerint határolható el. Emberölés büntette állapítandó meg, ha a családi kapcsolat miatt segítségnyújtásra kötelezett terhelt a leánya szülésénél észleli, hogy az újszülött életveszélyes helyzetbe került, ennek ellenére nem tesz semmit annak elhárítása érdekében és e mulasztás is közrehat a csecsemő halálában.

A döntés alapját képező jogeset tényállása szerint a II. rendű terhelt 2006. augusztus 10-én röviddel 0 órát követően, de 0 óra 58 percet megelőző időben lányát, a fiatakorú I. rendű terheltet a családi házukban a fia szobájában találta egy fotelban félig ülő, félig fekvő testhelyzetben, letolt nadrágban és bugyiban. A II. rendű terhelt észlelte, hogy a lányánál - akinél a magzatvíz már elfolyt - megindult a szülés. A szobába lépve látta, hogy az újszülött feje kibújt. Közvetlenül az I. rendű terhelt mellett állt, a szülés folyamatát végig jól látta, így azt is, hogy a csecsemő megszületését követően lánya magzatvízzel, illetve vérrel átitatott alsóneműjébe csúszott. Az újszülött felsírní nem tudott, a nedves alsóneműbe kerülése miatt levegőt sem tudott venni, azonban 1-2 percig még mozgott. A fiatakorú I. rendű terhelt továbbra is változatlan testhelyzetben volt, az újszülött pedig az alsóneműjében lógott. A II. rendű terhelt egy takaróval az I. rendű terhelt alsótestét - így az alsóneműben lévő csecsemőt is - betakarta. A 0 óra 58 perckor kiérkező mentőknek sem az I. rendű,

⁹³ <https://birosag.hu/aktualis-kozlemenyek/debreceni-itelotabla-nem-adtak-eselyt-gyermekek> (2025. augusztus 24-ei letöltés)

sem a II. rendű terhelt nem mondta, hogy gyermekszülés történt. Amikor erre az I. rendű terhelt vizsgálatakor fény derült, a mentőorvos már csak a csecsemő halálát tudta megállapítani. Az érett, élő és életképes fiúgyermek 2600 gr súllyal és 51 cm hosszúsággal született, halála ellátatlansága miatt, azáltal következett be, hogy külső légzőnyílásait az I. rendű terhelt átnedvesedett alsóneműje elzárta és megfulladt. Sem fiatalkorú I. rendű, sem a II. rendű terhelt - bár erre minden lehetőségük megvolt, - nem tett semmit azért, hogy az újszülöttet az átnedvesedett alsóneműből kivegyék, holott ezzel a sértett élete megmenthető lett volna. Kellő gondosság mellett tisztában kellett lenniük azzal, hogy az előzőekben részletezett körülmények között a csecsemő halála bekövetkezhet.

A II. rendű terhelt és a születendő gyermek vérségi, leszármazói (nagyszülő-unoka) kapcsolatban állt. A II. rendű terheltnek módja és lehetősége lett volna a tehetetlen, születendő gyermekhez (az unokájához) fűződő, az elemi erkölcsi szabályokban megfogalmazott segítségnyújtásra, de ezt meghaladóan is a családi viszony miatt a megindult okfolyamat megállítására, hiszen ezt a számára speciális jogi kötelezettség írja elő. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében elvi élel mondta ki, hogy nemcsak a közvetlen le- és felmenőt, hanem a távolabbi rokoni kapcsolatban lévő személyt is büntetőjogi felelősség terhelheti a gondozási kötelezettség elmulasztásával elkövetett emberölés büntetében (BH 1982-316. számú jogeset).

Az elsőfokú bíróság ítéletében a II. rendű terhelt bűnösségét gondatlanságból elkövetett emberölés vétségben állapította meg, és vele szemben 1 év 4 hónapi - végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett - fogházbüntetést szabott ki. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során megállapította, hogy a II. rendű terhelt a 14. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntetét követte el, ezért a szabadságvesztés tartamát öt évre súlyosította, a végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést pedig mellőzte. A fiatalkorú I. rendű terheltet az elsőfokú bíróság ugyancsak gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége miatt 6 hónapi - végrehajtásában egy évi próbaidőre felfüggesztett - fiatalkorúak fogházára ítélte, megállapítva, hogy a próbaidő alatt pártfogó felügyelet alatt áll. A másodfokon eljáró ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Az I. rendű terhelt cselekményét 14. életévét be nem

töltött személy ellen elkövetett emberölés büntettének minősítette, és a kiszabott büntetést 2 év fiataalkorúak börtönére, a felfüggesztett szabadságvesztés próbaidejét pedig 4 évre súlyosította.

5.) A Kúria a BH2017. 358. számú eseti döntésben akként foglalt állást, hogy mivel az emberölés nemcsak tevéssel, hanem mulasztással is elkövethető, nem tudatos gondatlanságból, hanem eshetőleges szándékkal elkövetett emberölést valósít meg annak a cselekménye, aki a szülési fájdalmakat hangoztatva vécére menő, ott magatehetetlenül ülő házastársának azon közlése után, hogy „kicsúszott a baba”, passzív magatartást tanúsít, és az újszülött gyermek fulladás következtében életét veszti, pedig a segítségnyújtás megmenthette volna életét.

Az eseti döntéssel érintett tényállás szerint az I. rendű és a II. rendű terhelt házaspár volt, a III. rendű terhelt a II. rendű terhelt anyja. A korábban már két közös gyermeküket megszült I. rendű terhelt terhességét nőgyógyász állapította meg, majd többször jelent meg terhesgondozáson. A szülés várható időpontja 2011. augusztus 5. napja volt. Az I. rendű terhelt 2011. július 25-én napközben segített a fát vágó II. rendű terheltnek. Délutántól kétóránként szúrt a háta, és az általa szokottnál gyakrabban ment kisdolgát végezni a vízöblítéses vécére. A II. rendű terhelt felvetette, hogy az I. rendű terhelt korábban megszülni a vártnál. Ezért - valamint attól való félelmében, hogyha a felesége kórházba kerül, akkor ő egyedül marad, az egyedüllétől pedig már régebb óta félt - elmentek a III. rendű terheltért, akivel és annak élettársával 23 óra tájban érkeztek vissza a lakhelyükre. Mindannyian külön-külön szobában tértek nyugovóra. Az I. rendű terhelt 2011. július 26-án 1 óra 45 perc tájban arra ébredt, hogy a magzatvize elfolyt. Felébresztette a II. rendű terheltet, hogy hívja a mentőket. A magzatvíz elfolyását a II. rendű terhelt is észlelte abból, hogy nagy nedvességfolt volt az ágyon. Az I. rendű terhelt székelési ingert érzett, ezért elindult a csak függönnyel elválasztott vízöblítéses vécés fürdőszobába. A II. rendű terhelt 1 óra 53 perckor telefonon jelentette be a mentőszolgálatnak, hogy felesége szülni fog, most folyt el a magzatvize, miközben az I. rendű terhelt hangosan jajveszékelt, és a II. rendű terhelt maga is mondta, hogy a feleségének már vannak fájásai. Az időközben felébredt III. rendű terhelt az I. rendű terhelt után indult segíteni a fürdőszobába, de nem volt végig ott. Az I. rendű terhelt a vécékagylón ülve úgy érezte, hogy megszült, megszólalt, hogy "kicsúszott a baba". A II. rendű terhelt odament a fürdőszobához, benézett, és közölte, hogy "nem születhetett meg, hiszen nagy a hasad". Arról, hogy

a gyermek valóban megszületett-e, sem a II. rendű, sem az ekkor az I. rendű terhelt mellett álló III. rendű terhelt nem győződött meg. A II. rendű terhelt szólt a III. rendű terheltnek, hogy foglalkozzon az I. rendű terhelttel, majd kiment a fürdőszobából. A mindeközben világra jött gyermek felsírás nélkül a vécékagyló hátsó területére került, amely kis homorulattal vízszintes, bélsárral és vérrel erősen szennyezett volt. Az I. rendű terhelt hamarosan közölte a III. rendű terhelttel, hogy "most már jó", de elgyengült és félig ülő, félig fekvő helyzetben gyakorlatilag külső szemlélő számára láthatóan magatehetetlenül maradt ott. A III. rendű terhelt átkarolta, törölgette a homlokát. A gyermek a születését követő mintegy 3-4 percen belül a vérrel, bélsárral szennyezett, emiatt csúszós vécékagyló csaknem vízszintes részéből fejfel előre belecsúszott a vécékagyló kiömlőnyílásába, ezzel a vécékagyló ürülését lehetetlenné tette, egyúttal számára a légzés lehetetlenné vált. Eközben a II. rendű terhelt a III. rendű terhelt élettársával a házból kijárt, oda visszajárt, majd 2 óra 02 perckor sürgetésül ismét telefonált a mentőknek. A II. rendű terhelt közölte, hogy "Már szerintem ki is jött belőle a gyerek, elment a WC-re, aztán szerintem ki is csúszott belőle a gyerek, vagy én nem tudom". A mentős meghallván, hogy a szülő nő a vécékagylón van, mondta a II. rendű terheltnek, hogy menjen oda, majd, amikor a II. rendű terhelt ez ellen tiltakozott, és mivel kiderült, hogy a szülő nővel van a bejelentő anyja is, felszólította, hogy adja át neki a telefont, beszélt a III. rendű terhelttel is. A mentősök 2 óra 10 perckor érkeztek meg egy mentőápolóval és egy gépkocsivezetővel. Őket kinn várta a II. rendű terhelt, a III. rendű terhelt és annak élettársa. A mentősök "hol van a szülő nő és a baba" kérdésére a II. rendű terhelt közölte, hogy "a gyerek valószínűleg halott", s bekísérte őket a fürdőszobába. A mentőápoló a vécékagylón ülő I. rendű terheltet eszméletlennek találta, széthúzta a combjait, és meglátta az újszülött lábát. A gépkocsivezető segítségével az I. rendű terheltet felemelték, akinek akkor esett ki testéből a méhlepény. A padozatra fektették. A mentőápoló lábainál fogva kiemelte az újszülöttet a vécékagylóból, és konstataálta, hogy a teste hideg, életjelenségei nincsenek. Az újszülött a születésekor érett, életképes leány volt, mintegy 3-4 percen keresztül lélegzett, a fejének a vízbe kerülését követően a klinikai halál mintegy fél percen, a biológiai halál pedig mintegy ezt követő fél percen belül beállt. Halálának közvetlen oka fulladás, a légutak víz által történő elzárása volt. A vízbekerülés és a bekövetkezett halál között az okozati összefüggés közvetlen volt. Születés utáni azonnali szakszerű ellátás esetén életben maradhatott volna, halála elkerülhető lett volna.

A felnőttkorú, ép beszámítási képességgel rendelkező II. rendű terhelt - miként a III. rendű terhelt - részéről ilyen félreérthetetlenül egyértelmű közlés mellett helye sem lehetett semmiféle kétkedésnek. Az emberi élet feltétlen védelme érdekében a II. rendű terheltet azonnali cselekvési kötelezettség terhelte, aminek nem tett eleget. Az elsőfokon eljáró bíróság ítéletével az I. rendű terheltet bűncselekmény hiányában felmentette az ellene tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntette miatt emelt vád alól. A II. rendű és III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki gondatlanságból elkövetett emberölés vétségében, s ezért őket 1 év 6 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - fogházbüntetésre ítélte. A másodfokon eljáró bíróság az elsőfokú ítéletet a II-III. rendű terheltek tekintetében megváltoztatta: cselekményüket 1-1 rendbeli emberölés büntettének minősítette, a büntetést 5-5 évi fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre súlyosította, mellékbüntetésül a terhelteket 5-5 évi közügyektől eltiltásra is ítélte, és elrendelte, hogy feltételes szabadságra legkorábban a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsáthatóak. Egyebekben az elsőfokú ítéletet mindhárom terhelt tekintetében helybenhagyta azzal, hogy az I. rendű terhelt részéről nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése.

VIII. A bűncselekmény megelőzésének lehetséges formái

VIII. 1. „Babamentő inkubátor”

Az Egészségügyi Minisztérium 2005 tavaszán hirdette meg az ún. „babamentő inkubátorok” kihelyezésére irányuló programját az egészségügyi szolgáltatóknál. A program célja az újszülött gyilkosságok megelőzése. A gyermekét nem vállaló szülőnek lehetősége van arra, hogy újszülöttjét anonim módon, büntetlenül helyezze az inkubátorba. A babamentő inkubátor éjjel-nappal igénybe vehető, fűtött környezetet biztosít az ott elhelyezett gyermeknek. Jelzőrendszer értesíti biztonsági szolgálat megfelelő tagját, aki szigorúan csak az elhelyező távozása után léphet be az inkubátor

helyiségébe, így biztosítva a szabad távozást a gyermeket otthagyó részére.⁹⁴ Hazánkban jelenleg 30 kórházban áll rendelkezésre babamentő inkubátor.⁹⁵

Magyarországon, ha egy anya besétál a körzeti rendelőbe és az orvos vagy a védőnő kezébe nyomja az újszülöttet, vagy akár csak otthagyja a rendelő előtt, büntetendő cselekményt követ el, nyomozást indítanak ellene. A vidéken, elszigetelt környezetben élő nők azonban nem igen lenne más lehetősége, ha életben akarná tartani nem kívánt gyermekét. Újszülöttjének eljuttatása a nagyvárosban lévő kórházba számára mind lelkiileg, mind anyagilag igen nagy megterhelést jelent, a program tehát nem az igazi „célközönséget” célozza meg.⁹⁶

VIII. 2. Civil szervezetek

A 2000 márciusában létrejött Gólyahír Egyesület telefonos lelki segélyszolgálatot nyújt azoknak a várandós kismamáknak, akik válsághelyzetben érzik magukat. Segítenek a gyermeknek örökbefogadó szülőket keresni, felkínálják a nyílt örökbeadás közvetítését. Titkolt terheseknek megszervezik a védőnői és orvosi ellátást, továbbá, amennyiben szükség van rá, a várandósság utolsó 2 hónapjában krízislakásukban teljes ellátással, díjmentesen elhelyezést is biztosítanak számukra.⁹⁷

A Bölcső Alapítvány a nehéz helyzetbe került krízisterhes anyák körülményeinek figyelembe vételével segít a szülés levezetésében és a újszülött gyermek sorsáról való döntés meghozatalában. Azok a kétségbeesett vagy kilátástalan helyzetben lévő tizenéves vagy huszoneves várandósok, akik nem tudják, vagy nem akarják megtartani a születendő babájukat, közreműködésükkel biztonságos, kórházi körülmények között hozhatják világra az újszülöttet. A születendő gyermekét örökbe adni kívánó anyáknak teljes diszkréciót és átmeneti anyaothont is biztosítanak. 1997 decembere óta működik a szekszárdi, 2006. óta pedig a budapesti kis létszámú átmeneti anyaothont, ahol a várandósokkal a szülés előtt, de szükség szerint utána is pszichológus foglalkozik.⁹⁸

⁹⁴ http://www.rethy.hu/index.fcgi?rx=&item=&nyelv=hu&menuparam3=113&menuparam_3=116&type=3 (2018. november 18-ai letöltés)

⁹⁵ <http://www.tegyesz.hu/file/inkubator.pdf> (2018. november 18-ai letöltés)

⁹⁶ HOHNER: *i.m.*, 409

⁹⁷ <https://www.golyahiregyesulet.hu/index.php> (2018. november 18-ai letöltés)

⁹⁸ <http://bolcso.hu/kezdolap/varandos/> (2018. november 18-ai letöltés)

VIII. 3. Egyéb lehetőségek

Kellő felvilágosítás hiányában sajnos még mindig nem eléggé ismertek azok a lehetőségek, amelyeket az állam biztosít a nem kívánt gyerekproblémával kapcsolatban. Az elkövetők nagy köre tájékozatlan és főként közömbös a fogamzásgátlással, és a terhesség-megszakítás legális lehetőségével szemben. A fiatalok, ha tudnak is e lehetőségről megriadnak, amikor tudomásukra jut, hogy szülői beleegyezés hiányában az nem lehetséges.⁹⁹

Előrelépési út lehetne, ha a médiában többet beszélne a nem kívánt terhesség megelőzéséről és annak eszközeiről. Fontos lenne, hogy a fiatalok több ingyenes felvilágosításon vehessenek részt már a serdülő kor kezdetén. Az is segítséget jelentene, ha arról is hallanának, hogy a későbbiekben hova fordulhatnak a problémájukkal, milyen segítő szervezetek léteznek, milyen ingyenes segélyvonalakat hívhatnak a bajba jutott lányok és nők, milyen lehetőség van arra, hogy lemondjanak gyermekükről, hogyan zajlik az örökbefogadási eljárás, milyen gyermek- és családvédelmi szolgálatok állnak a rendelkezésükre.¹⁰⁰

IX. Összegzés

A tanulmány megírása során szerzett tapasztalataim alapján elmondható, hogy az anyák által újszülöttjeik sérelmére elkövetett emberölések vizsgálata nagyon érdekes és összetett feladat. Ebben a kérdésben nem csupán a puszta tényeknek van nagy jelentősége, sokkal inkább figyelemmel kell lennünk a lelki okokra, múltbeli sérelmekre, illetve a jelenben megjelenő valamennyi körülményre, amelyek a nőkre oly mértékben képesek hatni, hogy akár végzetes tettek elkövetésére is képessé válhatnak. Ezzel kapcsolatban minden esetben fontos megvizsgálni az elkövetők családjának és közvetlen környezetének felelősségét.

Bármilyen vizsgálatot is végzünk, sohasem tudjuk meg, hogy ténylegesen mi zajlik le a nőkben, amíg eljutnak a végső elhatározáshoz. A végeredményen azonban semmi nem változtat, az anya

⁹⁹ HOHNER: *i.m.*, 409

¹⁰⁰ Uo

kilátástalan helyzetében meghozott döntésének egy ártatlan lélek látja kárát, akinek sorsa általában már a fogantatásakor megpecsételődik, esélyt sem kapva az életre.

Irodalomjegyzék

- DOMJÁNNÉ DR. HAJZSEL Krisztina: *Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikációjának nemzetközi és hazai áttekintése*, [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese[jogi_forum].pdf) (2018. november 18-ai letöltés)
- GÁLICZ Boglárka: *Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban*, Diskurzus - A Batthyány Lajos Szakkollégium tudományos folyóirata, 2014/1., 3-14.
- GUZI Zsuzsanna: *Néhány percnyi élet büntetőjogi "értéke"*, De iurisprudentia et iure publico - Jog-és politikatudományi folyóirat, 2013/2., <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2013-2-08.pdf> (2018. november 17-ei letöltés)
- HEGEDŰS István - JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - KATONA Tibor - MEZŐLAKI Erik - SZOMORA Zsolt - TÖRŐ Sándor: *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20170701/lr/chain2804> (2018. november 17-ei letöltés)
- HOHNER Éva: *Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölés, annak okai és lehetséges megelőzése*, In: *Studia Iuvenum Iurisprutorum - A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Hallgatóinak Tanulmányai* (szerk: Drinóczi Tímea, Naszladi Georgina, Novák Barnabás) Pécs, 2014, 389-410.
- KOVÁCS Gyula: *Az anyák által az újszülöttek sérelmére elkövetett ölési cselekmények büntetőjogi szabályozása*, [http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/az_anyak_által...\(olvashato\)_www.5mp.eu_.pdf](http://www.5mp.eu/fajlok/kgyula/az_anyak_által...(olvashato)_www.5mp.eu_.pdf) (2018. november 18-ai letöltés)

- KÓNYA István: *Gyermekek a bíróságok ítélezési gyakorlatában*, http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (2018. november 18-ai letöltés)
- MIKES Lili: *Terhességmegszakítás (jogi és pszichológiai aspektusok)*, <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/69-mikes-lili-terhessegmegszakitas-jogi-es-pszichologiai-aspektusok> (2018. november 15-ei letöltés)
- RÓZSA János: *Az emberölésekről*, In: *Kriminológiai tanulmányok 50. (Jubileumi kötet)*, (szerk: Vókó György, Tamási Erzsébet), OKRI, Budapest, 2013, 105-133.
- SZABÓ Anna: *A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban*, http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (2018. november 18-ai letöltés)
- <https://birosag.hu/aktualis-kozlemenyek/debreceni-itelotabla-nem-adtak-eselyt-gyermeknek> (2025. augusztus 24-ei letöltés)
- <https://birosag.hu/szakmai-informaciok/altalanos-sajtokozlemeny/debreceni-itelotabla-megolte-ujszulott-gyermeket> (2018. november 18-ai letöltés)
- <http://bolcso.hu/kezdolap/varandos/> (2018. november 18-ai letöltés)
- <https://www.golyahiregyesulet.hu/index.php> (2018. november 18-ai letöltés)
- http://www.gyermekealapellatas.hu/fejlesztések/primer_prevenzio/a_fogantatas_es_a_varandossag_krizis.html (2018. november 15-ei letöltés)
- http://www.rethy.hu/index.fcgi?rx=&item=&nyelv=hu&menuparam3=113&menuparam_3=116&type_3 (2018. november 18-ai letöltés)

- <https://szegediiteltotabla.birosag.hu/targyalasi-jegyzek/20171207/emberoles-buntette-karcagon> (2018. november 18-ai letöltés)
- <http://www.tegyesz.hu/file/inkubator.pdf> (2018. november 18-ai letöltés)

Hivatkozott jogszabályok és eseti döntések jegyzéke

- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelv
- 3/2013. BJE.
- BH2000. 527.
- BH 2009.9.263.
- BH 2017.11.358
- BH 2023.12.290
- EBH2012.B.4.
- A Balassagyarmati Törvényszék 4.B.189/2017/15. számú ítélete,
- A Budapest Környéki Törvényszék 10.B.96/2017/14. számú ítélete,

- A Debreceni Ítéltábla Bf.II.545/2016/8. számú ítélete,
- A Debreceni Ítéltábla Bf.III.334/2019/8. számú ítélete,
- A Debreceni Ítéltábla Bf.670/2023/12. számú ítélete,
- A Debreceni Ítéltábla Bf.779/2023/9. számú határozata,
- A Debreceni Törvényszék 19.B.181/2015/109. számú ítélete,
- A Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.106/2018/10. számú ítélete,
- A Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.116/2018/6. számú ítélete,
- A Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.218/2018/11. számú ítélete,
- A Fővárosi Törvényszék 15.B.1286/2017/13. számú ítélete,
- A Miskolci Törvényszék B.25/2018/44. számú ítélete,
- A Miskolci Törvényszék 4.B.7/2023/30. számú ítélete,
- A Nyíregyházi Törvényszék 4.B.521/2022/34. számú ítélete.